

उदकशान्ति मन्त्रपाठः (without Anushangam)

Contents

1	उदकशान्ति.....	6
1.1	वेदारंभे सर्वसाधारण्येन जप्याः मन्त्राः	6
1.2	वेदाध्या.....	6
1.3	रक्षोघ्नं	7
1.4	इन्द्र सूक्तं.....	9
1.5	ये देवाः.....	12
1.6	आयुष्कामेष्टि मन्त्राः	13
1.7	अंहोमुच मन्त्राः.....	13
1.8	शास्तृ सूक्तं (आप्यं).....	13
1.9	राष्ट्रभृतं	14
1.10	सर्प सूक्तं.....	15
1.11	पंचचोडाः.....	16
1.12	अप्रतिरथः.....	17
1.13	चमकं तृतीय अनुवाकः.....	19
1.14	विहव्यम्.....	20
1.15	मृगारः.....	21
1.16	सर्पाहुती मन्त्राः	24
1.17	गन्धर्वाहुतीः.....	25
1.18	अज्यानि मन्त्राः	25
1.19	अथर्वशीर्षं	27
1.20	प्रत्यंगिरसः.....	28

1.21 अन्न सूक्तं.....	32
1.22 वाख् सूक्तं.....	34
1.23 श्रद्धा सूक्तं.....	35
1.24 ब्रह्म सूक्तं.....	35
1.25 गो सूक्तं.....	36
1.26 सूर्या चन्द्रमसा सूक्तं.....	37
1.27 नासदासीय सूक्तं.....	38
1.28 भाग्य सूक्तं	40
1.29 नक्षत्र सूक्तं(वाक्यं).....	42
1.30 नक्षत्र उपहोम मन्त्रा:	55
1.31 वरुण सूक्तं.....	61
1.32 पवमान सूक्तं.....	62
1.33 नक्षत्र सूक्तं (नक्षत्र जप मन्त्रा:)	66

Notes: This Book has been brought to you with the courtesy of some Veda learners who have collaborated to prepare this book. This version is a special version without anushangam and compiled at a request of some Veda learning group. This first version is being uploaded as Version 3.0 to maintain tracking with main version which includes AnuShangam also.

Please give your feedback, comments and report errors to the e-mail id vedavms@gmail.com. We shall strive to make this book more accurate and error-free.

You may note that there are inherent “paata bedhas” when we compare various sources and books. We have made constant reference to the Taittiriya Sakhaa compiled and commented by Shri. Sayanacharya of 13th Century and Shri Bhatta Bhaskaracharya (period unknown). Their manuscript compilations were later converted into books by great Scholars. One of such sets of “Taittiriya” was printed and published during earlier 1900 A.D. at Govt. Branch Press, Mysore and another set later published under “Anandaashram Series”. These Books were referred to by us as our primary source material for this Book.

This book has not been prepared with any commercial purpose and is purely for studies.

Conventions used in Letters:

८ — is represented by (g)

८ — is represented by (gg)

८ — is represented by (gm)

८ — is represented as anunaasikam

1 उदकशान्ति

हरिः ओं ।

श्री गुरुभ्यो नमः

1.1 वेदारंभे सर्वसाधारण्येन जप्याः मन्त्राः

ओं भूः तत्सवितुर्वरेण्यं । ओं भुवः भर्गो देवस्य धीमहि ।
ओं सुवः धियो योनः प्रचोदयात् । ओं भूः तत्सवितुर्वरेण्यं ।
भर्गो देवस्य धीमहि । ओं भुवः धियो योनः प्रचोदयात् ।
ओं सुवः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ।
धियो योनः प्रचोदयात् । ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

1.2 वेदाध्या

ओं । अग्निमीळे पुरोहितं-यज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारं रत्न धातमं ।
इषे त्वोर्जेत्वा वायवस्स्थो पायवस्थ देवो वस्सविता प्रार्पयतु
श्रेष्ठतमाय कर्मणे ।
अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये । निहोता सत्सि बर्हिषि ।
शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभिस्रवन्तु नः ॥ 1 (1)

1.3रक्षोघ्नं

कृ॒णु॒ष्व पा॒जः प्र॒सि॒ति॒न्न पृ॒थ्वीं॑ या॒हि रा॒जे वा॒मवा॑ꣳ इ॒भेन॑ ।
 त्रृ॒ष्वी म॒नु प्र॒सि॒तिं द्रू॒णानो॑ऽस्ताऽसि॒ वि॒ध्य र॒क्ष स॒स्तपि॑ष्ठैः ।
 तव॑ भ्र॒मास॑ आ॒शुया॑ प॒तं त्य॑नु॒स्पृश॑-धृष॒ता शो॑शु॒चानः॑ ।
 तपू॑ꣳष्य॒ग्ने जु॒ह्वा प॒तं-गा॑नस॒न्दितो॑ वि॒सृज॑ वि॒ष्व गु॒ल्काः ।
 प्र॒ति॒स्प॒शो वि॒सृज॑-तू॒र्णित॑मो भ॒वा पा॒युर्वि॒शो अ॒स्या अ॒द॒ब्धः ॥ 2

यो॒नो दू॒रे अ॒घश॑ꣳ सो॒यो अ॒न्त्य॒ग्ने मा॒कि॒ष्टे व्य॑थि॒रा द॑ध॒र्षीत् ।
 उ॒द॒ग्ने ति॑ष्ठ प्र॒त्या त॑नु॒ष्वन्य॑-मि॒त्राꣳ ओ॒षता॑-त्ति॒ग्महे॑ते ।
 यो नो॑ अ॒राति॑ꣳ स॒मि॒धान॑ च॒क्रे नी॒चा तं॑ध॒क्ष्यत॑ स॒न्न शु॒ष्कं ॥
 ऊ॒र्ध्वो भ॑व प्र॒ति वि॒ध्या-ध्य॑स्म॒दा वि॒ष्कृ॑णु॒ष्व दै॒व्या॑न्य॒ग्ने ।
 अ॒व॒स्थि॒रा त॑नु॒हि या॒तु जू॑नां जा॒मिम॑जा॒मिं प्र॑मृ॒णीहि॑ श॒त्रून् ॥ 3

स॒ते जा॑नाति सु॒मतिं॑ या॒ वि॒ष्ठय॑ ई॒वते॑ ब्र॒ह्म॒णे गा॑तु॒मैरत् ।
 वि॒श्वा॑न्य॒स्मै सु॒दि॒नानि॑ रा॒यो द्यु॒म्ना॒न्य॒र्यो वि॒दुरो॑ अ॒भिद्यौ॑त् ।
 से॒द॒ग्ने अ॑स्तु सु॒भग॑ स्सु॒दानु॑र्य॒स्त्वा नित्ये॑न ह॒विषा॑ य उ॒क्थैः ।

पि॒प्री॑षति॒ स्व आयु॑षि॒ दुरो॑णे॒ विश्वे॑दस्मै॒ सुदि॒ना-सा॑ऽसदि॒ष्टिः ।

अर्चा॑मि॒ते सु॒मतिं॑ घो॒ष्यर्वा॑ख्-सन्ते॑ वा॒ वाता॑ जरता॒ मियं॑गीः ॥ 4

स्वश्वा॑स्त्वा सु॒रथा॑ म॒र्जये॑-मा॒स्मो क्ष॒त्राणि॑ धा॒रये॑र-नु॒द्यून् ।

इ॒ह त्वा॑ भू॒र्या च॑रेदु॒प॒त्मन् दौ॑षावस्त॒ दी॒दिवा॑ꣳ स॒मनु॑द्यून् ।

क्री॑डन्तस्त्वा सु॒मन॑स॒ स्सपे॑माभि॒ द्यु॒म्ना त॑स्थिवाꣳ सो॒जनानां॑ ।

यस्त्वा॑ स्वश्च॒स्सु-हि॒रण्यो अ॒ग्न उप॑याति॒ वसु॑मता॒ रथे॑न ।

तस्य॑ त्रा॒ता भव॑सि॒ तस्य॑ सखा॒ यस्त॑ आ॒तिथ्य॑ मा॒नुष॑ग् जु॒जोष॑त् ॥ 5

महो॑रु॒जामि॑ ब॒न्धुता॑ वचो॒ भिस्त॑न्मा॒ पितु॑र्गो॒तमा॑द॒ न्विया॑य ।

त्वन्नो॑ अ॒स्य वच॑स-श्चि॒किद्धि॑ हो॒तर्य॑विष्ठ सु॒क्रतो॑ द॒मूनाः॑ ।

अ॒स्वप्न॑ ज॒स्तर॑णय॒ स्सु॒शोवा॑ अ॒तन्द्रा॑सोऽवृ॒का अ॑श्रमि॒ष्ठाः ।

ते पा॒यवः॑ स॒ध्रिय॑ञ्चो॒ निष॑द्याग्ने॒ तव॑ नः पा॒न्त्वमू॑र ।

ये पा॒यवो॑ मा॒मते॑यं ते॒ अग्ने॑ पश्यन्तो॒ अन्धं॑ दु॒रिता॑द॒ रक्ष॑न् ।

र॒रक्ष॑ ता॒न्त् सु॒क्रतो॑ वि॒श्ववे॑दा॒ दिप्स॑न्त॒ इद्रि॑पवो॒ नाह॑ दे॒भुः ॥ 6

त्वया॑ व॒यꣳ स॒धन्य॑-स्त्वो॒ता स्तव॑ प्रणी॒त्य श्या॑म॒ वाजा॑न् ।

उ॒भा॒श॒ꣳ सा॑ सू॒दय॑ स॒त्यता॑ तेऽनु॒ष्टु॒या कृ॑णु॒ह्य-ह॑याण ।
 अ॒या ते॑ अ॒ग्ने स॒मिधा॑ वि॒धेम॑ प्र॒तिस्तो॑मꣳ श॒स्य॑मा॒नं गृ॑भाय ।
 द॒हा॒श॒सो र॑क्ष॒सः पा॑ह्य॒स्मान् द्रु॑हो॒ निदो॑ मि॒त्रम॑हो॒ अव॑द्यात् ।
 र॒क्षो॒हणं॑ वा॒जिन॑मा॒जि घ॑र्मि मि॒त्रं प्र॑थि॒ष्ठ मु॑प॒यामि॑ श॒र्म ।
 शि॒शानो॑ अ॒ग्निः क्र॑तु॒भि स्स॑मि॒द्ध-स्स॑नो॒ दिवा॑ स रि॒षः पा॑तु न॒क्तं ॥ 7

वि॒ज्यो॒तिषा॑ बृ॒हता॑ भा॒त्यग्नि॑ रा॒वि-र्वि॑श्वा॒नि कृ॑णु॒ते म॑हि॒त्वा ।
 प्रा॒दे॒वीर्मा॑या स्स॒हते॑ दु॒रेवा॑ शि॒शी॑ते शृ॒ंगे र॑क्ष॒से वि॒निक्षे॑ ।
 उ॒तस्वा॒नासो॑ दि॒विष॑न्त्व॒ग्ने स्ति॒ग्मायु॑धा र॒क्षसे॑ ह॒न्त वा॑ उ ॥ 8 (2)

1.4 इन्द्र सूक्तं

इन्द्रं॑ वो वि॒श्वत॑स्प॒रि ह॑वा॒महे॑ जने॒भ्यः । अ॒स्माक॑मस्तु॒ के॒वलः॑ ।
 इन्द्रं॑ नरो॒ नेम॑धि॒ता ह॑वन्ते॒ यत्पा॑र्या॒ युन॑जते॒ धिय॑स्ताः ।
 शू॒रो नृ॑षा॒ता श॑व॒सश्च॑का॒ न आ॑ गो॒मति॑ व्रजे॒ भजा॑ त्व॒न्नः ।
 इन्द्रि॑याणि॒ शत॑क्र॒तो या॑ ते जने॒षु प॑ञ्च॒सु । इन्द्र॑ तानि॒ त आ॑ वृ॒णे ।
 अनु॑ते॒ दायि॑ मह॒ इन्द्रि॑याय॒ सत्रा॑ते॒ विश्व॑मनु॒ वृ॒त्रह॑त्ये ॥ 9

अनु॑ क्ष॒त्रम॒नु स॒हो य॒ज॒त्रेन्द्र॑ दे॒वेभि॒रनु॑ ते नृ॒षह्ये॑ ।
 आय॑स्मिन्त् स॒प्तवा॑सवा स्तिष्ठ॑न्ति स्वारु॒हो यथा॑ ।
 ऋ॒षिर्ह दी॒र्घ श्रु॒त्तम॑ इन्द्र॒स्य घ॒र्मो अ॒तिथिः॑ ।
 आ॒मासु॑ प॒क्वमै॑रय॒ आ सूर्य॑ꣳ रो॒हयो दि॒वि ।
 घ॒र्मन्न॑ सा॒मन्त॑पता सु॒वृक्ति॑भि-र्जुष्टं॑ गिर्व॒ण से॒गिरः॑ ।
 इन्द्र॑मिद् गा॒थिनो॑ बृ॒हदिन्द्र॑ म॒र्केभि॑ र॒र्किणः॑ । इन्द्रं॑ वाणी॒रनू॑षत ॥ 10
 गा॒यन्ति॒त्वा गा॒यत्रि॑णो चं॑ त्य॒र्क म॒र्किणः॑ ।
 ब्र॒ह्माण॑स्त्वा श॒तक्र॑त-वु॒द्वꣳ श॒मिव॑ ये मि॒रे ।
 अꣳहो॑ मु॒चे प्र॑भ॒रेमा म॑नी॒षा मो॑षिष्ठ-दा॒न्वे सु॑म॒तिं गृ॑णा॒नाः ।
 इ॒दमिन्द्र॑ प्र॒ति ह॒व्यं गृ॑भा॒य स॒त्यास्स॑न्तु य॒जमा॑नस्य॒ कामाः॑ ।
 वि॒वेष॑यन्मा॒ धिष॑णा ज॒जान॑ स्तवै॒ पुरा॑ पा॒र्यादिन्द्र॑ म॒हः ।
 अꣳह॑सो य॒त्र पी॒पर॑द्यथा नो ना॒वेव॑ या॒न्त मु॒भये॑ हव॒न्ते ॥ 11
 प्र॒सम्रा॑जं प्र॒थम॑ म॒ध्व-रा॑णामꣳ हो मु॒चं वृ॑षभं॒ यज्ञि॑यानां ।
 अ॒पान्न॑-पा॒तम॑श्चि॒ना ह॑यन्त म॒स्मिन्न॑र इन्द्रि॒यं ध॑त्तमो॒जः ।
 वि॒न इन्द्र॑ मृ॒धो ज॑हि नी॒ चा य॑च्छ पृ॒तन्य॑तः ।

अ॒ध॒स्प॒दं॑ त॒मीं॑ कृ॒धि यो॑ अ॒स्मा॒ अ॒भि॒दा॒स॒ति॑ ।
 इ॒न्द्र॒क्ष॒त्र॒ म॒भि॒ वा॒म॒मो॒जो॑ ऽजा॒य॒था वृ॒ष॒भ॒ च॒र्ष॒णी॒नां॑ ।
 अ॒पा॒नु॒दो॑ ज॒न॒म॒मि॒त्र॒ य॒न्त॒ मु॒रुं दे॒वे॒भ्यो॑ अ॒कृ॒णो॒रु लो॒कं॑ ।
 मृ॒गो न॒ भी॒मः॑ कु॒च॒रो गि॒रि॒ष्ठाः॑ प॒रा॒व॒त आ॒ज॒गा॒मा-प॒र॒स्याः॑ ॥ 12

सृ॒क॒ स॒ शाय॑ प॒वि॒मि॒न्द्र ति॒ग्मं॑ वि॒श॒त्रून्॑ ताडि॒ वि॒मृ॒धो॑ नुद॒स्व ।
 वि॒श॒त्रून्॑ वि॒मृ॒धो॑नुद॒ वि॒वृ॒त्र॒स्य॑ ह॒नू रु॒ज ।
 वि॒म॒न्यु॒मि॒न्द्र॒ भा॒मि॒तो॑ ऽमि॒त्र॒स्या॒भि दा॒स॒तः॑ ।
 त्रा॒ता॒र॒मि॒न्द्र॒ म॒वि॒ता॒र मि॒न्द्र॒ ह॒वे॒ ह॒वे सु॒ह॒व॒ शू॒र॒मि॒न्द्रं॑ ।
 हु॒वे नु॑ श॒क्रं पु॒रु॒हू॒त मि॒न्द्र॒ स्व॒स्ति नो॑ म॒घ॒वा धा॒त्वि॒न्द्रः॑ ॥ 13

मा ते॑ अ॒स्या॒ सह॒सा॒वन्॑ प॒रि॒ष्ठा व॒घाय॑ भू॒म ह॒रि॒वः प॒रा॒दै ।
 त्रा॒य॒स्व॒नो॑ ऽवृ॒के॒भि-र्व॒रू॒थै स्त॒व प्रि॒या॒स स्सू॒रि॒षु स्या॒म ।
 अ॒न॒व॒स्ते॑ रथ॒म॒श्वा॒य त॒क्षन्-त्व॒ष्टा व॒ज्रं॑ पु॒रु॒हू॒त द्यु॒म॒न्तं॑ ।
 ब्र॒ह्मा॒ण इ॒न्द्रं॑ म॒ह॒य॒न्तो॑ अ॒र्कै॒र॒व॒र्द्ध॒य-न्न॒ह॒ये ह॒न्त॒ वा उ॑ ।
 वृ॒ष्णो॒ य॒त्ते॑ वृ॒ष॒णो अ॒र्क॒म॒र्चा नि॒न्द्र ग्रा॒वा॒णो अ॒दि॒ति-स्स॒जो॒षाः॑ ॥

अ॒न॒श्वा॒सो॒ ये॒ प॒व॒यो॒ऽर॒था॒ इ॒न्द्रे॒षि॒ता॒ अ॒भ्य॒व॒र्त्तं॒ तद॒स्यून् ॥ 14 (3)

य॒त इ॒न्द्र भ॒याम॒हे ततो॑ नो॒ अ॒भयं॑ कृ॒धि ।
म॒घव॑न् च्छ॒ग्धि तव॑ तन्न॒ ऊ॒तये॑ वि॒द्विषो॑ वि॒मृ॒धो ज॒हि ।
स्व॒स्ति॒दा वि॒शस्प॑ति-वृ॒त्रहा॑ वि॒मृ॒धो व॒शी ।
वृ॒षेन्द्रः॑ पु॒र ए॒तु न॑ स्स्व॒स्ति॒दा अ॒भयं॑ क॒रः ।
महा॑ꣳ इ॒न्द्रो व॒ज्र बा॒हु षो॒डशी॑ श॒र्म य॒च्छतु॑ ।
स्व॒स्ति नो॑ म॒घवा॑ करो॒तु ह॒न्तु पा॒प्मानं॑ यो॒ऽस्मान् द्वेष्टि॑ ।
स॒जोषा॑ इ॒न्द्र स॒गणो॑ म॒रुद्धि॑ स्सो॒मं पि॒ब वृ॒त्रह॑न् च्छू॒र वि॒द्वान् ।
ज॒हि श॒त्रूꣳ र॒पमृ॑धो-नु॒दस्वा॑था भ॒यं कृ॑णुहि वि॒श्वतो॑ नः ॥ 15 (4)

1.5ये देवाः

ये॒ दे॒वाः पु॒रस्स॑दो॒ऽग्नि॑ नै॒त्रा, दक्षि॑ण॒सदो॑ य॒मनै॑त्रा, प॒श्चात्स॑द॒ स्सवि॑तृ नै॒त्रा,
उ॒त्तर॑सदो॒ वरु॑णनै॒त्रा , उ॒परि॑षदो॒ बृह॑स्पति॒ नैत्रा॑ ,
र॒क्षो॒हण॑स्ते॒ नः पा॑न्तु ते॒ नोऽव॑न्तु ते॒भ्यो न॑मस्ते॒भ्य स्स्वा॑हा-ऽग्नये॑
र॒क्षो॒घ्ने स्वा॑हा,

य॒माय॑ स॒वि॒त्रे व॑रु॒णाय॑ बृ॒ह॒स्प॒तये॑ दु॒व॒स्व॒ते र॑क्षो॒घ्ने स्वा॑हा ॥ 16 (5)

1.6 आयुष्कामेष्टि मन्त्राः

अ॒ग्निरा॑युष्मान्थ्स व॒नस्प॑तिभि-रा॒युष्मा॑न् तेन॒त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्म॒न्तं क॑रोमि ,
सो॒म आ॑युष्मान्थ्स ओष॑धीभि, र्य॒ज्ञ आ॑युष्मान्थ्स दक्षि॑णाभि, ब्र॒ह्मा॑युष्म॒त्तद्
ब्रा॒ह्म॒णै-रा॑युष्मद्, दे॒वा आ॑युष्म॒न्तस्ते॑ ऽमृ॒तेना॑-
युष्म॒न्तस्ते॑न॒त्वा ऽऽयु॑षाऽऽयुष्म॒न्तं क॑रोमि ॥ 17 (6)

1.7 अगंहोमुच मन्त्राः

या वा॑मिन्द्रा वरु॒णा य॑त॒व्या त॑नू॒स्तये॑ म॒म॒ह॒सो मु॑ंच॒तं ,
ँया वा॑मिन्द्रा वरु॒णा स॒ह॒स्या र॑क्ष॒स्या ते॒ज॒स्या त॑नू॒स्तये॑ म॒म॒ह॒सो मु॑ंच॒तं,
ँयो वा॑मिन्द्रा वरु॒णा व॒ग्नौ स्रा॑म॒स्तं ँवा॑ मे॒तेना॑ व॒यजे॑ ,
यो वा॑मिन्द्रा वरु॒णा द्वि॒पा॒थ्सु प॑शुषु च॒तुष्पा॑थ्सु गो॒ष्ठे
गृ॒हेष्व॑फ्सोष॑धीषु व॒नस्प॑तिषु स्रा॑म॒स्तं ँवा॑ मे॒तेना॑ व॒यजे॑ ॥ 18 (7)

1.8 शास्तु सूक्तं (आप्यं)

अ॒ग्ने य॑श॒स्विन् य॑श॒से म॑म॒र्पये॑न्द्रा॒वती॑ म॒प॒चिती॑ मिहा॒वह॑ ।
अ॒यं मू॒र्ध्ना प॑रमे॒ष्टी सु॒वर्चा॑-स्स॒मा॒ना॒ना मु॒त्त॒म श्लो॑को अस्तु ।

भ॒द्रं प॑श्यन्त॒ उप॑सेदु॒रग्रे॑ तपो॒ दी॒क्षा मृ॑षय॒ स्सु॒वर्वि॑दः ।
 ततः॑ क्ष॒त्रं ब॑लमोजश्च॒ जा॒तं तद॑स्मै दे॒वा अ॒भिस॑न्न-मन्तु ।
 धा॒ता वि॒धा॒ता पर॑मो॒त स॒न्दृक् प्र॒जाप॑तिः परमे॒ष्ठी वि॒राजा॑ ॥
 स्तो॒मा-श्च॑न्दा॒सि नि॒विदो॑म आ॒हुरे॒तस्मै॑ रा॒ष्ट्रम॑भि-सन्नमाम ।
 अ॒भ्याव॑र्त्तद्ध्व-मु॒पमे॑त सा॒कम॑य॒ शा॒स्ता-ऽधि॑पतिर्वो अस्तु ।
 अस्य॑ वि॒ज्ञान॑मनु॒स-र॑भद्ध्वमिमं पश्चादनु जी॒वाथ॑ सर्वे ॥ 19 (8)

1.9 रा॒ष्ट्रभू॑तं

ऋ॒ताषा॑ङ् ऋ॒तधा॑माऽग्नि-गन्धर्वस्त-स्यौषधयोऽप्सरस ऊ॒र्जो नाम॑
 स इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॑तु ता इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॑न्तु तस्मै स्वाहा ताभ्य॒ स्स्वाहा॑ ,
 स॒हि॒तो वि॒श्वसा॑मा सूर्यो गन्धर्व-स्तस्य मरीचयोऽप्सरस आयुव ,
 स्सु॒षुम्न॑ स्सूर्य॒ रश्मि॑-श्चन्द्र॒मा गन्धर्व॑-स्तस्य नक्षत्राण्य-प्सरसो बे॒कुर॑यो,
 भु॒ज्युस्सु॑पर्णो यज्ञो गन्धर्व-स्तस्य दक्षिणा अप्सरस स्तवाः,
 प्र॒जाप॑ति-र्विश्वकर्मा मनो गन्धर्वस्तस्यर्ख् सामान्य-प्सरसो वह्नय,
 इ॒षि॒रो वि॒श्व व्य॑चा वातो गन्धर्व-स्तस्यापोऽप्सरसो मु॒दा,
 भु॒वन॑स्य प॒ते यस्य॑त॒ उप॑रि गृ॒हा इ॒ह च॑ ।

स नो॑ रा॒स्वाज्या॑नि॒ꣳ रा॒यस्पोष॑ꣳ सु॒वीर्य॑ꣳ सं॒वँथ्स॒रीणा॑ꣳ स्व॒स्तिं ।

पर॑मे॒ष्यधि॑पति-मृ॒त्युर् ग॑न्धर्व-स्तस्य॑ वि॒श्वम॑प्सरसो॑ भुव,
स्सु॑क्षि॒थि- स्सु॑भूति-भ॒द्रकृ॑त् सुव॒र्वान् प॑र्जन्यो॑ गन्धर्व-स्तस्य॑ वि॒द्युतो॑
ऽप्सर॑सो रुचो॑, दू॒रे हे॑तिर-मृ॒डयो॑ मृ॒त्युर् ग॑न्धर्व-स्तस्य॑ प्र॒जा
अ॒प्सर॑सो भीरुवः॑,

चारुः॑ कृ॒पण॑ का॒शी का॑मो॑ गन्धर्व-स्तस्या॑धयो॑ ऽप्सर॑स इ॒शोच॑यन्ती ,
नाम॑ स इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॑तु ता इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॑न्तु तस्मै॑ स्वाहा
ताभ्य॑ स्स्वाहा,

स नो॑ भुवनस्य प॒ते यस्य॑त उ॒परि॑ गृ॒हा इ॒ह च॑ ।

उरु॑ ब्रह्म॒णोऽस्मै॑ क्ष॒त्राय॑ म॒हि श॑र्म यच्छ ॥ 20 (9)

1.10 सर्पसूक्तं

नमो॑ अस्तु स॒र्पेभ्यो॑ ये के॑ च पृ॒थि॒वी म॑नु ।

ये अ॒न्तरि॑क्षे॒ ये दि॒वि ते॑भ्य॑ स्स॒र्पेभ्यो॑ नमः॑ ।

येऽदो॑ रो॒चने॑ दि॒वो ये॑ वा सूर्य॑स्य र॒श्मिषु॑ ।

येषामप्सु सदः कृतं तेभ्य स्सर्पेभ्यो नमः ।
या इषवो यातु धानानां ये वा वनस्पतीं रनु ।
ये वाऽवटेषु शेरते तेभ्य स्सर्पेभ्यो नमः ॥ 21 (10)

1.11 पंचचोडाः

अयं पुरो हरिकेश स्सूर्यरश्मि-स्तस्य रथगृथ्सश्च रथौजाश्च सेनानि
ग्रामण्यौ पुज्जिकस्थला च कृतस्थला चाप्सरसौ यातु धाना हेती
रक्षांसि प्रहेति ,
रयं दक्षिणा विश्व कर्मा तस्य रथ स्वनश्च रथे-चित्रश्च सेनानि ग्रामण्यौ
मेनका च सहजन्या चाप्सरसौ दङ्घ्णवः पशवो हेतिः पौरुषेयो वधः
प्रहेति ,

रयं पश्चाद् विश्व-व्यचा स्तस्य रथ प्रोतश्चा-समरथश्च सेनानि ग्रामण्यौ
प्रम्लोचन्ती चा नुम्लोचन्ती-चाप्सरसौ सर्पा हेति व्याघ्राः प्रहेति ,
रय मुत्तराथ् सं यँद्वसुस्तस्य सेनजिच्च सुषेणश्च सेनानि ग्रामण्यौ
विश्वाचीच घृताची चा-प्सरसा वापो हेति वर्तः प्रहेति ,
रय-मुपर्य वर्गव-सुस्तस्य ताक्ष्य-श्चारिष्ट-नेमिश्च सेनानि ग्रामण्या
वुर्वशी च पूर्वचित्तिश्चा-प्सरसौ विद्युद्धेतिर-वस्पूर्जन् प्रहेति ,

स्ते॑भ्यो॒ नम॑स्ते॒ नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते॒ यं द्वि॑ष्मो॒ यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं॒ वो॒
ज॑भे॒ दधा॑मि ॥ 22 (11)

1.12 अप्रतिरथः

आ॒शुः शि॑शानो॒ वृष॑भो न यु॒ध्मो घ॑नाघनः॒ क्षो॑भण-श्र॒र्षणी॑नां ।
सं॒क्रन्द॑नोऽनि॒मिष॑ एक॒ वीर॑श्शत॒ऽसे॑ना अजय॒त्सा-क॑मिन्द्रः ।
सं॒क्रन्द॑नेना नि॒मिषे॑ण जि॒ष्णुना॑ यु॒त्कारे॑ण दु॒श्च्यव॑नेन धृ॒ष्णुना॑ ॥
तदि॒न्द्रेण॑ जयत॒ तथ् सह॑ध्वं॒ यु॒धो नर॑ इषु॒ हस्ते॑न वृ॒ष्णा ॥
स इषु॑हस्तैः स नि॒षंगि॑भिर्वशी स॒ऽस्र॑ष्टा स यु॒ध इन्द्रो॑ ग॒णेन॑ ।
स॒ऽसृ॑ष्टजि॒त् सोम॑पा बाहु॒ शर्ध्व॑दूर्ध्व ध॒न्वा प्र॑तिहि॒ताभि॑ रस्ता ॥
बृ॒हस्प॑ते परि॒दीया॑ रथे॒न रक्षो॑हा ऽमि॒त्राऽप॑ बा॒धमा॑नः ॥ 23
प्र॒भंज॑न्त् से॒नाः प्र॑मृ॒णो यु॒धा जय॑न्नस्माक-मे॒ध्यवि॑ता रथानां ।
गो॒त्रभि॑दं गो॒विदं॑ व॒ज्रबा॑हुं जय॑न्तम॒ज्म प्र॑मृ॒णन्त-मो॑जसा ।
इ॒मऽस॑जाता अनु॒वीर-य॑ध्व मिन्द्रऽ॒सखा॑योऽनु स॒ऽर॑भध्वं ।
ब॒लवि॑ज्ञायः-स्थ॒विरः॑ प्र॒वीर-स्स॑हस्वान् वा॒जी स॑ह॒मान॑ उ॒ग्रः ।
अ॒भिवी॑रो अ॒भिस॑त्वा स॒हो॒जा जै॑त्रमिन्द्र॒ रथ॑मातिष्ठ गो॒वित् ॥ 24

अ॒भि॒गो॒त्राणि॑ स॒ह॒सा॒ गा॒ह॒मा॒नोऽदा॒यो वी॒र॒श्श॒त॒म॒न्यु॒रिन्द्रः॑ ।
 दु॒श्च॒य॒व॒नः पृ॒त॒ना॒षाड॑ यु॒ध्यो-स्मा॒क॒ से॒ना॒ अ॒व॒तु॒ प्र॒यु॒थ्सु॑ ।
 इन्द्र॑ आ॒सां-ने॒ता बृ॒ह॒स्प॒ति॒ र्दक्षि॑णा॒ य॒ज्ञः पु॒र ए॒तु सोमः॑ ।
 दे॒व॒से॒ना॒ना-म॒भि॒भ॒ज्ज॒ती॒नां ज॒य॒न्ती॒नां म॒रु॒तो य॒न्त्व॒ग्रे॑ ।
 इन्द्र॑स्य॒ वृ॒ष्णो व॒रु॒णस्य॑ रा॒ज्ञ आ॒दि॒त्या॒नां म॒रु॒ता श॒र्द्ध उ॒ग्रं ।
 म॒हा॒म॒न॒सां भु॒व॒न॒च्य॒वा॒नां घो॒षो दे॒वा॒नां ज॒य॒ता मु॒द॒स्थात् ।
 अ॒स्मा॒क-मिन्द्र॑-स्स॒मृ॒तेषु॑ ध्व॒जेष्व॒स्मा॒कं या॑ इ॒ष॒व॒स्ता ज॒य॒न्तु ॥ 25

अ॒स्मा॒कं वी॒रा उ॒त्त॒रे भ॒व॒न्त्व॒स्मा॒नु दे॒वा अ॒व॒ता ह॒वेषु॑ ।
 उ॒द्ध॒र्ष॒य म॒घ॒व॒न्ना-यु॒धा॒न्यु॒त्-स॒त्त्व॒नां मा॒म॒का॒नां म॒हा॒सि॑ ।
 उ॒द्ध॒त्र॒ह॒न्-वा॒जि॒नां वा॒जि॒ना॒न्यु॒द्र॒था॒नां ज॒य॒ता॒मे॒तु घो॒षः ।
 उ॒प॒प्रे॒त ज॒य॒ता न॒रःस्थि॑रा॒ व॒स्स॒न्तु बा॒ह॒वः ।
 इन्द्रो॑ वः श॒र्म य॒च्छ त्व॒ना-धृ॒ष्या य॒था॒स॒थ ।
 अ॒व॒सृ॒ष्टा प॒रा॒प॒त श॒र॒व्ये ब्र॒ह्म स॒श्रि॑ता ॥ 26

गच्छामि॒त्रान् प्रवि॑श॒ मैषां॒ कञ्च॑नोच्छिषः ।
 मर्मा॑णि ते॒ वर्म॑भिश्छादयामि सोम॑स्त्वा राजा ऽमृ॑तेनाभि-वस्तां ।
 उ॒रोर्व॑रीयो वरि॑वस्ते अस्तु॒ जय॑न्तं त्वामनु॒ मद॑न्तु दे॒वाः ।
 यत्र॑ बा॒णा-स्संप॑तन्ति कु॒मारा॑ वि॒शिखा॑ इव ।
 इन्द्रो॑ नस्तत्र॒ वृत्र॑हा वि॒श्वाहा॑ शर्म॒ यच्छ॑तु ॥ 27 (12)

1.13 चमकं तृतीय अनुवाकः

शं च॑ मे॒ मय॑श्च मे॒ प्रियं॑ च मे॒ऽनु॑कामश्च मे॒
 काम॑श्च मे॒ सौम॑नसश्च मे॒ भद्रं॑ च मे॒ श्रेय॑श्च मे॒
 वस्य॑श्च मे॒ यश॑श्च मे॒ भग॑श्च मे॒ द्रवि॑णं च मे॒
 यन्ता॑ च मे॒ धर्ता॑ च मे॒ क्षेम॑श्च मे॒ धृति॑श्च मे॒
 विश्वं॑ च मे॒ मह॑श्च मे॒ (28)

संवि॑च्च मे॒ ज्ञात्रं॑ च मे॒ सूश्च॑ मे॒ प्रसू॑श्च मे॒ सीरं॑ च मे॒ लय॑श्च मे॒
 ऋतं॑ च मे॒ऽमृतं॑ च मे॒ ऽय॑क्ष्मं च मे॒ऽना॑मयच्च मे॒
 जी॒वातु॑श्च मे॒ दी॒र्घायु॑त्वं च मे॒ऽन॑मित्रं च मे॒ऽभयं॑ च मे॒

सु॒गं च मे॒ शय॑नं च मे॒ सू॒षा च मे॒ सु॒दि॒नं च मे॒ ॥ 29 (13)

1.14 वि॒हव्य॑म्

म॒मा॒ग्ने॒ व॒र्चो॑ वि॒हवे॑ष्वस्तु॒ वयं॑ त्वे॒न्धा॒ना स्त॒नु॒वं पु॒षेम॑ ।
म॒ह्यं न॑मन्तां प्र॒दि॒शश्च॑त॒स्र स्त्व॒या-ऽद॒ध्यक्षे॑ण पृ॒त॒ना ज॑येम ।
मम॑ दे॒वा वि॒हवे॑ सन्तु॒ सर्व॑ इ॒न्द्रा॒वन्तो॑ म॒रुतो॑ वि॒ष्णुर॒ग्निः ।
ममा॑न्तरि॒क्ष मु॒रु गो॑पमस्तु॒ म॒ह्यं वा॑तः प॒वतां॑ का॒मे अ॑स्मिन् ।
मयि॑ दे॒वा द्र॒वि॒ण मा॒यज॑न्तां म॒य्या शी॑रस्तु॒ मयि॑ दे॒वहू॑तिः ॥ 30

दै॒व्या हो॑तारा व॒निष॑न्त॒ पूर्वे॑ ऽरि॒ष्टा-स्स्या॑म त॒नु॒वा सु॒वीराः॑ ।
म॒ह्यं य॑जन्तु॒ मम॑ या॒नि ह॒व्याऽऽकू॑ति स्स॒त्या म॒नसो॑ मे अस्तु ।
ए॒नो मा॒निगां॑ क॒तम॑च्च॒ नाहं॑ वि॒श्वे दे॒वासो॑ अ॒धिवो॑च ता मे ।
दे॒वी ष॒डुर्वी॑रु॒रुणः॑ कृ॒णोत॑ वि॒श्वे दे॒वा स इ॒ह वी॑रय॒द्ध्वं ।
माहा॑स्महि प्र॒जया॑ मा त॒नूभि॑ मरि॒धाम॑ द्वि॒षते॑ सो॒मरा॑जन् ।
अ॒ग्निर्म॒न्युं प्र॑ति॒नुद॑न् पु॒रस्ता॑-दद॒ब्धो गो॒पाः परि॑पाहि न॒स्त्वं ॥ 31

प्र॒त्यज्जो॑ यन्तु॒ नि॒गुतः॑ पु॒नस्ते॑ ऽमै॒षां चि॑त्तं प्र॒बुधा॑ वि॒ने॒शत् ।
धा॒ता धा॑तृ॒णां भु॑वन॒स्य य॑स्पति॒ दे॒वꣳ स॒वि॒तार॑म॒भि मा॑ति॒षाहं॑ ।

इ॒मं य॑ज्ञ॒ म॒श्विनो॒भा बृ॒हस्प॑ति॒ दे॒वाः पा॑न्तु॒ यज॑मानन् न्य॒र्त्थात् ।
 उ॒रु॒व्य॒चा नो॑ म॒हिष॑ इ॒शर्म॑य॒ सद॒स्मिन् ह॒वे पु॒रुहू॑तः पु॒रुक्षु॑ ।
 स नः॑ प्र॒जायै॑ ह॒र्यश्च॑ मृ॒डये॑न्द्र॒ मा नो॑ री॒रिषो॑ मा प॒रादाः ॥ 32

ये न॑ स्स॒पत्ना॒ अप॑ते भव॒न्त्विन्द्रा॑-ग्नि॒भ्या म॒व बा॑धामहे॒ तान् ।
 व॒सवो॑ रु॒द्रा आ॑दि॒त्या उ॒परि॑ स्पृ॒शं मो॒ग्रं-चे॑त्ता॒रम॑धि॒ राज॑म॒क्रन् ।
 अ॒र्वाञ्च॑ मि॒न्द्र म॒मुतो॑ ह॒वाम॑हे यो गो॒जिद्-ध॑न-जि॒दश्च॑-जि॒द्यः ।
 इ॒मन्नो॑ य॒ज्ञं वि॑ह॒वे जु॑ष॒स्वास्य॑ कु॒र्मो ह॒रिवो॑ मे॒दिनं॑ त्वा ॥ 33 (14)

1.15 मृ॒गारः

अ॒ग्ने र्म॑न्वे प्रथ॒मस्य॑ प्र॒चेत॑सो॒यं पा॒ञ्च-ज॑न्यं ब॒हव॑ स्स॒मिन्ध॑ते ।
 वि॒श्वस्यां॑ वि॒शि प्र॑वि॒विशि॒वा स॑मी॒महे स नो॑ मु॒ञ्चत्व॑ ह॒सः ।
 य॒स्येदं॑ प्रा॒ण-न्नि॒मिष॑द् यदे॒जति॑ य॒स्य जा॑तं ज॒नमा॑नं च के॒वलं ।
 स्तौ॒म्यग्निं॑ ना॒थितो॑ जो॒हवी॑मि स नो॑ मु॒ञ्चत्व॑ ह॒सः ।
 इ॒न्द्रस्य॑ म॒न्ये प्रथ॑मस्य प्र॒चेत॑सो वृ॒त्रघ्नः॑ स्तो॒मा उ॒पमा॑ मु॒पागुः॑ ।
 यो दा॑शु॒षः सु॒कृतो॑ ह॒वमु॒प ग॑न्ता स नो॑ मु॒ञ्चत्व॑ ह॒सः ॥ 34

य॒ स्संग्रामं॑ न॒यति॑ सँ॒वशी॑ यु॒धे यः पु॒ष्टानि॑ स॒ञ्सृ॒जति॑ त्रयाणि ।
 स्तौमीन्द्रं॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि स नो मुञ्च॒त्वञ् ह॑सः ।
 मन्वे॑वां मि॒त्रा वरु॑णा तस्य॑ वि॒त्तञ् स॒त्यौज॑सा दृ॒हणा॑ यं नु॒देथे॑ ।
 या राजा॑नञ् सर॒थं या॑थ उ॒ग्रा ता नो॑ मुञ्चत मा॒गसः॑ ।
 यो वाञ् रथ॑ ऋ॒जुर॑श्मिः स॒त्यध॑र्मा मि॒थु-श्चर॑न्त-मु॒पया॑ति दू॒षय॑न् ॥ 35

स्तौमि॑ मि॒त्रा वरु॑णा नाथि॒तो जो॑हवीमि तौ नो मुञ्चत मा॒गसः॑ ।
 वा॒यो-स्स॒वि॒तु वि॒दथा॑नि मन्महे॑ यावा॒त्मन्-व॑द्धिभृ॒तो यौ च॑ रक्षतः ।
 यौ विश्व॑स्य परि॒भू ब॑भूवतुस्तौ नो मुञ्चत मा॒गसः॑ ।
 उप॒श्रेष्ठा॑न आ॒शिषो॑ दे॒वयो॑र्ध॒र्मे अ॑स्थिरन् ।
 स्तौमि॑ वा॒युञ् स॒वि॒तारं॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि तौ नो मुञ्चत मा॒गसः॑ ।
 र॒थी॒तमौ॑ र॒थी॒ना म॑ह ऊ॒तये॑ शु॒भंग॑मिष्ठौ सु॒यमे॑-भि॒रश्वैः॑ ॥ 36

ययो॑र्वान् दे॒वौ दे॒वेष्व॑-नि॒शित॑ मोजस्तौ नो मुञ्चत मा॒गसः॑ ।
 यद॑यातं वँह॒तुञ् सू॒र्याया॑-स्त्रि॒चक्रे॑ण स॒ञ् सद॑मिच्छ॒मानौ॑ ।
 स्तौमि॑ दे॒वा व॑श्वि॒नौ नाथि॒तो जो॑हवीमि तौ नो मुञ्चत मा॒गसः॑ ।

म॒रुतां॑ म॒न्वे॑ अ॒धि॒नो॑ ब्रुवन्तु॑ प्रे॒मां वा॑चं वि॒श्वा म॑वन्तु॒ विश्वे॑ ।
 आ॒शून् हु॑वे सु॒यमा॑नूतये॒ ते नो॑ मुञ्चन्त्वे॒नसः॑ ।
 ति॒ग्ममा॑युधं वी॒डित॑ सह॒स्वद् दि॒व्यं श॒र्द्धः पृ॑तनासु जि॒ष्णु ॥ 37

स्तौमि॑ दे॒वान् म॒रुतो॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ ते नो॑ मुञ्चन्त्वे॒नसः॑ ।
 दे॒वानां॑ म॒न्वे॑ अ॒धि नो॑ ब्रुवन्तु॑ प्रे॒मां वा॑चं वि॒श्वा म॑वन्तु॒ विश्वे॑ ।
 आ॒शून् हु॑वे सु॒यमा॑नूतये॒ ते नो॑ मुञ्चन्त्वे॒नसः॑ ।
 यदि॑दं मा॒ऽभि॒शोच॑ति पौरु॒षेये॑ण दै॒व्येन॑ ।
 स्तौमि॑ वि॒श्वा॒न् दे॒वान् नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ ते नो॑ मुञ्चन्त्वे॒नसः॑ ।

अ॒नु॒नो-ऽद्या॑नु॒मति॑रन्वि॒दनु॑ म॒ते त्वं वै॑श्वा॒नरो॑ न॒ ऊ॒त्या पृ॒ष्ठो दि॒वि ।

ये अ॒प्र॒थेता॑ म॒मि॒तेभि॑ रो॒जो॒भि र्ये॑ प्र॒ति॒ष्ठे अ॑भ॒वतां॑ व॒सूनां॑ ।
 स्तौमि॑ द्या॒वा पृ॒थि॒वी नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ ते नो॑ मुञ्च॒तम॑ ह॒सः ।
 उ॒र्वी रो॑दसी॒ वरि॑वः कृ॒णोतं॑ क्षे॒त्रस्य॑ प॒त्नी अ॒धि॒नो ब्रू॑यातं ।
 स्तौमि॑ द्या॒वा पृ॒थि॒वी नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ ते नो॑ मुञ्च॒तम॑ ह॒सः ।
 यत्ते॑ व॒यं पु॒रुष॑त्राय वि॒ष्ठा वि॒द्वा स॒श्च कृ॒मा क॒च्य ना॑गः ॥ 39

कृ॒धी स्व॑स्मा॒ अदि॑ते॒रना॑गा व्ये॒ना॒सि शि॑श्रथो वि॒ष्वग॑ग्ने ।
यथा॑ ह॒ तद् व॑सवो गौ॒र्यं चि॑त् प॒दिषि॑ता ममु॒ञ्चता॑ यज॒त्राः ।
ए॒वा त्वम॑स्मत् प्रमु॒ञ्चा व्य॑हः प्रा॒तार्य॑ग्ने प्र॒तरा॑न्न आयुः ॥ 40 (15)

1.16 सर्पाहुती मन्त्राः

समी॑ची नामा॒सि प्रा॒ची दि॒क्तस्या॑स्ते ऽग्नि॑रधि॒पति॑ र॒सितो॑ र॒क्षिता॑
यश्चा॑धि॒पति॑ र्यश्च गो॒प्ता ता॑भ्यां नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां
ते यं द्वि॑ष्मो यश्च नो द्वेष्टि॒ तं वाँ ज॑भे दधाम्यो-
-ज॒स्विनी॑ नामा॒सि दक्षि॑णा दि॒क्तस्या॑स्त इन्द्रो॑ऽधि॒पतिः॑ पृ॒दाकुः॑ ,
प्रा॒ची नामा॒सि प्र॒तीची॑ दि॒क्तस्या॑स्ते सोमो॑ऽधि॒पति॑ स्स्व॒जो ,
ऽव॒स्थावा॑ नामा॒स्युदी॑ची दि॒क्तस्या॑स्ते वरु॑णोऽधि॒पति॑-स्ति॒रश्च॑ रा॒जि,
-र॒धिप॑त्नी नामा॒सि बृ॒हती॑ दि॒क्तस्या॑स्ते बृ॒हस्प॑ति-रधि॒पति॑ शि॒श्रत्रो॑,
व॒शिनी॑ नामा॒सी यं दि॒क्तस्या॑स्ते यमो॑ऽधि॒पतिः॑ कल्मा॑ष ग्री॒वो,
र॒क्षिता॑ यश्चा॑धि॒पति॑ र्यश्च गो॒प्ता ता॑भ्यां नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां
ते यं द्वि॑ष्मो यश्च नो द्वेष्टि॒ तं वाँ ज॑भे दधामि ॥ 41 (16)

1.17 गन्धर्वाहुतीः

हे॒तयो॑ नाम॒स्थ ते॒षां॑ ँ॒वः पु॒रो गृ॒हा अ॒ग्निर्व॒ इष॑व॒ स्सल॑लो,
 नि॒लिं॒पा नाम॒स्थ ते॒षां॑ ँ॒वो दक्षि॑णा गृ॒हाः पि॒तरो॑ व॒ इष॑व॒ स्सग॑रो,
 वज्रि॑णो॒ नाम॒स्थ ते॒षां॑ ँ॒वः प॒श्चाद्-गृ॒हा स्स्व॑प्नो॒ व इष॑वो ग॒ह्वरो॑,
 ऽव॒स्थावा॑नो॒ नाम॒स्थ ते॒षां॑ ँ॒व उत्त॑राद् गृ॒हा आ॒पो व॒ इष॑व॒ स्समु॑द्रो-
 ऽधि॑पतयो॒ नाम॒स्थ ते॒षां॑ ँ॒व उप॑रि गृ॒हा वर्ष॑ ँ॒व इष॑वो॒ ऽव॑स्वान्,
 क्र॒व्या नाम॒स्थ पा॒र्त्थि॒वा-स्ते॒षां॑ ँ॒व इ॒ह गृ॒हा अ॒न्नं ँ॒व इष॑वो नि॒मिषो॑,
 वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॒ नम॑स्ते॒ नो मृ॑डयत ते॒ यं द्वि॑ष्मो॒ यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑
 तं॑ ँ॒वो ज॑म्भे॒ दधा॑मि ॥ 42 (17)

1.18 अज्यानि मन्त्राः

श॒तायु॑धाय॒ शत॑वी॒र्याय॑ श॒तो॒तये॑ ऽभि॒माति॑षाहे॒ ।
 श॒तं॑ ँ॒यो न॑ श॒शर॑दो॒ अजी॑ता-नि॒न्द्रो नैष॑दति॒ दुरि॑तानि॒ विश्वा॑ ।
 ये च॒त्वारः॑ प॒थयो॑ दे॒वया॑ना॒ अन्तरा॑ द्या॒वा पृ॑थि॒वी वि॒यन्ति॑ ।
 ते॒षां॑ ँ॒यो अ॒ज्यानि॑- म॒जीति॑-मा॒वहा॑त्तस्मै॒ नो दे॒वाः परि॑दत्ते॒ह सर्वे॑ ।
 ग्री॒ष्मो हे॑म॒न्त उ॒त नो॑ व॒सन्त॑ श॒शर॑द् वर्षा॒ स्सुवि॑तन्नो॒ अस्तु॑ ।

तेषा॑-मृ॒तूना॑ꣳ श॒त शार॑दाना-नि॒वात॑ ए॒षाम॑भये स्याम ।
 इ॒दुव॑त्सराय॑ परि॒वत्स॑राय॑ सं॒वँत्स॑राय॑ कृ॒णुता॑ बृ॒हन्न॑मः ।
 तेषां॑ व॒यꣳ सु॒मतौ॑ य॒ज्ञिया॑नां ज्यो॒गजी॑ता अ॒हता॑ स्स्याम ।
 भ॒द्रान्नः॑ श्रेय॑ स्सम॒नैष्ट॑ दे॒वा स्त्वया॑ऽव॒सेन॑ सम॒शी म॑हित्वा ।
 स॒नोम॑यो भूः पि॒तो आ॒विश॑स्व श॒न्तोका॑य॒ तनु॑वे॒ स्यो॒नः ॥ 43 (18)

भू॒तं भ॑व्यं भ॒विष्य॑द् व॒षट् थ्स्वाहा॑ ,
 नम॑ ऋ॒ख् साम॑-य॒जु व॑षट् थ्स्वाहा ,
 नमो॑ गा॒यत्री॑ त्रि॒ष्टुप् ज॑गती व॒षट् थ्स्वाहा॑ ,
 नमः॑ पृ॒थिव्य॑न्तरि॒क्षं द्यौ॑ व॒षट् थ्स्वाहा॑ ,
 नमो॑ ऽग्नि॒र्वायु॑-स्सू॒र्यो व॑षट् थ्स्वाहा ,
 नमः॑ प्रा॒णो-व्या॒नो-ऽपा॒नो व॑षट् थ्स्वाहा ,
 नमो॑ऽन्नं कृ॒षि वृ॑ष्टि व॒षट् थ्स्वाहा॑ ,
 नमः॑ पि॒ता पु॒त्रः पौ॒त्रो व॑षट् थ्स्वाहा ,
 नमो॑ भू॒र्भुव॑स्सु॒व व॑षट् थ्स्वाहा नमः ॥ 44 (19)

1.19 अथर्वशीर्ष

इन्द्रो॑ दधी॒चो अस्त॑भिः । वृ॒त्राण्य॑ प्र॒तिष्कु॑तः । ज॒घान॑ न॒वती॑र्न॒व ।

इ॒च्छन्न॑-श्व॒स्य यच्छि॑रः । पर्व॑तेष्व-प॒श्रितं॑ । तद्वि॑दच्छ॒र्यणा॑वति ।

अ॒द्राह॑ गोरम॒न्वत॑ । नाम॒ त्वष्टु॑र-पी॒च्यं॑ ॥ इ॒त्था च॒न्द्रम॑सो गृ॒हे ।

इन्द्र॑मिद् गा॒थिनो॑ बृ॒हत् ॥ 45

इन्द्र॑ म॒र्केभि॑ र॒र्किणः॑ । इन्द्रं॑ वा॒णीर॑नूषत । इन्द्र॑ इ॒द्वर्यो॑ स्स॒चा ॥

सं मि॒श्रल॑ आव॒चो यु॒जा ॥ इन्द्रो॑ व॒ज्री हि॒रण्य॑यः । इन्द्रो॑ दी॒र्घाय॑ चक्ष॒से ।

आसू॒र्यꣳ रो॒हय॑द् दि॒वि । वि॒गोभि॑र॒द्रि म॑ैरयत् । इन्द्र॑ वा॒जेषु॑ नो॒ अव॑ ।

सह॑स्र॒ प्र॒धने॑षु च ॥ 46

उ॒ग्र उ॒ग्राभि॑-रू॒तिभिः॑ । तमिन्द्रं॑ वा॒ जया॑मसि । म॒हे वृ॒त्राय॑ ह॒न्तवे॑ ।

स वृ॒षा वृ॒षभो॑-भु॒वत् । इन्द्र॑ स्स॒दा म॑ने कृ॒तः । ओ॒जिष्ठ॑ स्स॒बले॑ हि॒तः ।

द्यु॒म्नी श्लो॒की स॒ सौम्यः॑ । गि॒रा व॒ज्रो न॑ संभृ॒तः । स॒बलो॑ अ॒नप॑च्युतः ।

वव॑क्षु रु॒ग्रो अस्तृ॑तः ॥ 47 (20)

1.20 प्रत्यंगिरसः

चक्षु॑षो हे॒ते मन॑सो हे॒ते । वाचो॑ हे॒ते ब्र॒ह्म॑णो हे॒ते ।
योमा॑ऽघायु॒रभि॑-दासति । तम॑ग्ने मे॒न्याऽमे॒निं कृ॑णु ।
योमा॑ चक्षु॒षा यो॑ मन॒सा । यो वा॒चा ब्र॒ह्म॑णाऽघायु॒रभि॑दासति ।
तया॑ऽग्ने त्वं मे॒न्या । अमु॑म मे॒निं कृ॑णु ।
यत् किञ्चा॒सौ मन॑सा यच्च॑ वा॒चा । यज्ञै॑ जु॒होति॑ यजु॒षा ह॒विर्भिः॑ ॥ 48
तन् मृ॒त्यु नि॒ऋत्या॑ संवि॑दानः । पुरा॑ दि॒ष्टा दा॒हुती॑ रस्यहन्तु ।
यातु॑ धाना॒ नि॒ऋति॑ रादुरक्षः । ते अस्य॑घ्नं त्वनृ॑तेन सत्यं ।
इन्द्रे॑षिता आ॒ज्यम॑स्य मथ्नन्तु । मात॑थ् समृ॒द्धि यद॒सौ करो॑ति ।
हन्मि॑तेऽहं कृ॒तः ह॒विः । यो मे॑ घोर॒मची॑ कृतः ।
अपाञ्चौ॑ त उ॒भौ बा॒हू । अप॑नह्याम्यास्यं ॥ 49
अप॑नह्यामि॒ते बा॒हू । अप॑ नह्याम्यास्यं । अ॒ग्ने दे॒वस्य॑ ब्र॒ह्म॑णा ।
सर्वं॑ ते ऽवधि॑ष्ङ् कृ॒तं । पुरा॑ऽमुष्य॒ वषट्॑ कारात् । यज्ञं॑ दे॒वेषु॑ नस्कृ॒धि ।
स्विष्ट॑-मस्माकं॑ भूयात् । माऽस्मान् प्राप॑न्नरातयः । अन्ति॑दूरे स॒तो अ॒ग्ने ।
भ्रातृ॑व्यस्या भि॒दास॑तः । वषट्॑ का॒रेण॑ वज्रेण । कृ॒त्याऽह॑न्मि कृ॒ताम॑हं ।

यो मा नक्तं दिवा सायं । प्रात-श्चाहो निपीयति । अद्या-तमिन्द्र वज्रेण ।
भ्रातृव्यं पादयामसि ॥ 50 (21)

प्राणो रक्षति विश्वमेजत् । इर्यो भूत्वा बहुधा बहूनि ।
स इत् सर्वं व्यानशे । यो देवो देवेषु विभूरन्तः ।
आवृदूदात् क्षेत्रियद्ध्वगद् वृषा । तमित् प्राणं मनसोप शिक्षत ।
अग्रं देवाना-मिदमत्तु नो हविः । मनसश्चि-त्तेदं ।
भूतं भव्यं च गुप्यते । तद्धि देवेष्व-ग्रियं ॥ 51

आन एतु पुरश्चरं । सह देवै-रिमं हवं ।
मनः श्रेयसि श्रेयसि । कर्मन् यज्ञपतिं दधत् ।
जुषतां मे वागिदं हविः । विराड् देवी पुरोहिता ।
हव्यवाडन-पायिनी । यया रूपाणि बहुधा वदन्ति ।
पेशांसि देवाः परमे जनित्रे । सा नो विराडनप स्फुरन्ती ॥ 52

वाग्देवी जुषता मिदं हविः । चक्षुर्देवानां ज्योतिरमृते न्यक्तं ।
अस्य विज्ञानाय बहुधा निधीयते । तस्य सुम्न-मशीमहि ।

मा नो हासीद् विचक्षणं । आयुरिन्नः प्रतीर्यतां ।

अनन्धा-श्चक्षुषा वयं । जीवा ज्योति-रशीमहि ।

सुव ज्योति-रुतामृतं । श्रोत्रेण भद्र मुत-शृण्वन्ति सत्यं ।

श्रोत्रेण वाचं बहुधो-द्यमानां । श्रोत्रेण मोदश्च महश्च श्रूयते ।

श्रोत्रेण सर्वा दिश आशृणोमि । येन प्राच्या उत दक्षिणा ।

प्रतीच्यै दिशः शृण्वन्त्युत्तरात् । तदिच्छ्रोत्रं बहुधोद्यमानं ।

अरान्न नेमिः परिसर्वं बभूव ॥ 53 (22)

सि॒न्हे व्याघ्र उत या पृ॒दाकौ । त्विषि॑-र॒ग्नौ ब्रा॒ह्मणे॑ सूर्ये॒या ।

इन्द्रं॑ या दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा संवि॒दाना॑ ।

या रा॒ज॒न्ये दु॒न्दु-भा॒वाय॑तायां । अ॒श्वस्य॑ क्र॒द्वे पु॒रुष॑स्य मा॒यौ ।

इन्द्रं॑ या दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा संवि॒दाना॑ ।

या ह॒स्तिनि॑ द्वी॒पिनि॑ या हि॒रण्ये॑ । त्विषि॑-र॒श्वेषु॑ पु॒रुषेषु॑ गो॒षु ॥ 54

इन्द्रं॑ या दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा संवि॒दाना॑ ।

रथे॑ अ॒क्षेषु॑ वृष॒भस्य॑ वा॒जे । वा॒ते पर्ज॑न्ये वरुणस्य शु॒ष्मे ।

इन्द्रं॑ या दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा संवि॒दाना॑ ।

रा॒ड॒सि॒ वि॒रा॒ड॒सि॒ । स॒म्रा॒ड॒सि॒ स्व॒रा॒ड॒सि॒ ।

इ॒न्द्रा॒य॒ त्वा॒ ते॒ज॒स्व॒ते॒ ते॒ज॒स्व॒न्त॒ श्री॒णामि॒ ।

इ॒न्द्रा॒य॒ त्वौ॒ज॒स्व॒त॒ औ॒ज॒स्व॒न्त॒ श्री॒णामि॒ ॥ 55

इ॒न्द्रा॒य॒ त्वा॒ प॒य॒स्व॒ते॒ प॒य॒स्व॒न्त॒ श्री॒णामि॒ ।

इ॒न्द्रा॒य॒ त्वा॒ऽऽयु॒ष्म॒त॒ आ॒यु॒ष्म॒न्त॒ श्री॒णामि॒ ।

ते॒जो॒ऽसि॒ । त॒त्ते॒ प्र॒य॒च्छामि॒ । ते॒ज॒स्व॒द॒स्तु॒ मे॒ मुखं॑ ।

ते॒ज॒स्व॒च्छि॒रो॒ अ॒स्तु॒ मे॒ । ते॒ज॒स्वा॒न् वि॒श्व॒तः॒ प्र॒त्यङ् ।

ते॒ज॒सा॒ सं पि॒पृ॒ग्धि॒मा॒ । ओ॒जो॒ऽसि॒ । त॒त्ते॒ प्र॒य॒च्छामि॒ ॥ 56

ओ॒ज॒स्व॒द॒स्तु॒ मे॒ मुखं॑ । ओ॒ज॒स्व॒च्छि॒रो॒ अ॒स्तु॒ मे॒ ।

ओ॒ज॒स्वा॒न् वि॒श्व॒तः॒ प्र॒त्यङ् । ओ॒ज॒सा॒ सं पि॒पृ॒ग्धि॒मा॒ । प॒यो॒ऽसि॒ ।

त॒त्ते॒ प्र॒य॒च्छामि॒ । प॒य॒स्व॒द॒स्तु॒ मे॒ मुखं॑ । प॒य॒स्व॒च्छि॒रो॒ अ॒स्तु॒ मे॒ ।

प॒य॒स्वा॒न् वि॒श्व॒तः॒ प्र॒त्यङ् । प॒य॒सा॒ सं पि॒पृ॒ग्धि॒मा॒ ॥ 57

आ॒यु॒र॒सि॒ । त॒त्ते॒ प्र॒य॒च्छामि॒ । आ॒यु॒ष्म॒द॒स्तु॒ मे॒ मुखं॑ ।

आ॒यु॒ष्म॒च्छि॒रो॒ अ॒स्तु॒ मे॒ । आ॒यु॒ष्मा॒न् वि॒श्व॒तः॒ प्र॒त्यङ् ।

आ॒यु॒षा॒ सं॒पि॒पृ॒ग्धि॒ मा । इ॒म म॒ग्न आ॒यु॒षे॒ वर्च॑से॒ कृ॒धि ।
प्रि॒य॒ꣳ रे॒तो॑ वरु॒ण सो॒म रा॒जन् । मा॒ ते वा॒स्मा अ॒दि॒ते॒ शर्म॑ यच्छ ।
वि॒श्वे॑ दे॒वा ज॒रद॑ष्टि॒ र्यथा॑ऽसत् ॥ 58

आ॒यु॒रसि॑ वि॒श्वा॒यु॒रसि॑ । स॒र्वा॒यु॒रसि॑ स॒र्वमा॒यु॒रसि॑ । य॒तो वा॒तो॒ मनो॑जवाः ।
यतः॑ क्ष॒रन्ति॑ सि॒न्ध॒वः । ता॒सां॑ त्वा स॒र्वासा॑ꣳ रु॒चा ।
अ॒भि॒षि॒ञ्चामि॑ वर्च॑सा । स॒मु॒द्र इ॒वासि॑ ग॒ह्व॒ना । सो॒म इ॒वा॒स्य॒दा॒भ्यः ।
अ॒ग्नि॒रिव॑ वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । सूर्य॑ इ॒व ज्यो॑तिषा वि॒भूः ॥ 59
अ॒पां यो॑ द्र॒वणे॑ र॒सः । तम॑हम॒स्मा आ॒मु॒ष्या॒य॒णाय॑ ।
ते॒ज॒से ब्र॑ह्मवर्च॑साय गृ॒ह्णामि॑ । अ॒पां य॑ ऊ॒र्मो र॒सः ।
तम॑हम॒स्मा आ॒मु॒ष्या॒य॒णाय॑ । ओ॒ज॒से वी॒र्या॑य गृ॒ह्णामि॑ ।
अ॒पां यो॑ म॒द्ध्य॒तो र॒सः । तम॑हम॒स्मा आ॒मु॒ष्या॒य॒णाय॑ ।
पु॒ष्टै प्र॒ज॒न॒नाय॑ गृ॒ह्णामि॑ । अ॒पां यो॑ य॒ज्ञि॒यो र॒सः ।
तम॑हम॒स्मा आ॒मु॒ष्या॒य॒णाय॑ । आ॒यु॒षे दी॒र्घायु॑त्वाय गृ॒ह्णामि॑ ॥ 60 (23)

1.21 अन्न सूक्तं

अ॒हम॑स्मि प्रथ॒मजा॑ ऋ॒तस्य॑ । पूर्वं॑ दे॒वेभ्यो॑ अ॒मृत॑स्य नाभिः ।

यो मा ददाति स इ देव मा वाः । अहमन्न मन्न मदन्तमग्नि ।
 पूर्व-मग्नेरपि दहत्यन्नं । यत्तौ हासाते अहमुत्तरेषु ।
 व्यात्तमस्य पशव-स्सुजंभं । पश्यन्ति धीराः प्रचरन्ति पाकाः ।
 जहाम्यन्यं न जहाम्यन्यं । अहमन्नं वंशमिच्चरामि ॥ 61

समानमर्थं पर्येमि भुञ्जत् । को मा मन्नं मनुष्यो दयेत ।
 पराके अन्नं निहितं ल्लोक एतत् । विश्वे देवैः पितृभिर्गुप्तमन्नं ।
 यदद्यते लुप्यते यत् परोप्यते । शत-तमीसा तनूर्मे बभूव ।
 महान्तौ चरू सकृद् दुग्धेन पप्रौ । दिवञ्च पृश्नि पृथिवीं च साकं ।
 तथ्सं-पिबन्तो नमिनन्ति वेधसः । नैतद्भूयो भवति नो कनीयः ॥ 62

अन्नं प्राणमन्न मपान-माहुः । अन्नं मृत्युं तमु जीवातु माहुः ।
 अन्नं ब्रह्माणो जरसं वदन्ति । अन्नमाहुः प्रजननं प्रजानां ।
 मोघ-मन्नं विन्दते अप्रचेताः । सत्यं ब्रवीमि वध इत्थस तस्य ।
 नार्यमणं पुष्यति नो सखायं । केवलाघो भवति केवलादी ।
 अहं मेघ स्स्तनयन् वर्षन्नस्मि । मामदन्त्य-हमद्म्यन्यान् ॥ 63

अ॒ह॒ꣳ स॒द॒मृ॒तौ भ॒वामि॑ । म॒दा॒दि॒त्या अ॒धि स॒र्वे त॒पन्ति॑ ।

1.22 वा॒ख॒ सू॒क्तं

दे॒वीं वा॒च॒म॒ जन॑यन्त॒ यद् वा॒ग्वद॑न्ति ।

अ॒न॒न्ता-म॒न्ता॒दधि॑ नि॒र्मि॒तां म॒हीं । य॒स्यां दे॒वा अ॒दधु॑ भो॒ज॒नानि॑ ।
एका॑क्ष॒रां द्वि॒पदा॑ꣳ षट्प॑दाञ्च । वा॒चं दे॒वा उ॒पजी॑वन्ति॒ विश्वे॑ ।
वा॒चं दे॒वा उ॒पजी॑वन्ति॒ विश्वे॑ । वा॒चं ग॒न्ध॒र्वाः प॒शवो॑ म॒नुष्याः॑ ।
वा॒ची॒मा वि॒श्वा भु॒वना॑-न्य॒र्पि॒ता । सा नो॑ ह॒वं जु॒षता॑-मि॒न्द्र प॒त्नी ।
वा॒गक्ष॑रं प्रथ॒मजा॑ ऋ॒तस्य॑ । वे॒दानां॑ मा॒ता-ऽमृ॑तस्य॒ नाभिः॑ ॥ 65

सा नो॑ जु॒षाणो॑प॒ यज्ञ॑ मा॒गात् । अ॒वन्ती॑ दे॒वी सु॒हवा॑ मे अ॒स्तु ।
या मृ॑षयो॒ मन्त्र॑ कृ॒तो म॒नीषि॑णः । अ॒न्वैच्छ॑न् दे॒वा-स्त॑प॒सा श्र॑मेण ।
तां दे॒वीं वा॒चꣳ ह॒विषा॑ य॒जाम॑हे । सा नो॑ दधातु सु॒कृत॑स्य लो॒के ।

च॒त्वारि॑ वाक् परि॒मिता॑ प॒दानि॑ । ता॒नि वि॒दु ब्रा॑ह्म॒णा ये म॒नीषि॑णः ।
गुहा॑ त्रीणि निहि॒ता ने॒ङ्गय॑न्ति । तुरी॑यं वा॒चो म॒नुष्या॑ वदन्ति ॥ 66

1.23 श्रद्धा सूक्तं

श्रद्धया॑ ऽग्नि॑ स्समि॑ध्यते । श्रद्धया॑ वि॒न्दते॑ ह॒विः । श्रद्धां॑ भ॒गस्य॑ मूर्ध॑नि ।
 वच॑सा वे॒दया॑मसि । प्रि॒यञ् श्रद्धे॑ द॒दतः॑ । प्रि॒यञ् श्रद्धे॑ दि॒दास॑तः ।
 प्रि॒यं भो॒जेषु॑ यज्व॑सु । इ॒दं म॑ उ॒दितं॑ कृ॒धि ।
 यथा॑ दे॒वा अ॒सुरेषु॑ । श्रद्धा॑ मु॒ग्रेषु॑ च॒क्रिरे॑ ॥ 67

ए॒वं भो॒जेषु॑ यज्व॑सु । अ॒स्माक॑-मु॒दितं॑ कृ॒धि । श्रद्धां॑ दे॒वा यज॑मानाः ।
 वा॒यु-गो॒पा उपा॑सते । श्रद्धा॑ हृ॒दय्य॑या-ऽऽकू॑त्या । श्रद्धया॑ हू॒यते॑ ह॒विः ।
 श्रद्धां॑ प्रा॒त ह॑वामहे । श्रद्धां॑ म॒द्ध्यन्दि॑नं प॒रि । श्रद्धा॑ सूर्य॑स्य नि॒मृचि॑ ।
 श्रद्धे॑ श्रद्धा॑पये॒ हमा॑ ॥ 68

श्रद्धा॑ दे॒वान-धि॑वस्ते । श्रद्धा॑ वि॒श्व मि॒दं जग॑त् ।
 श्रद्धां॑ का॒मस्य॑ मा॒तरं॑ । ह॒विषा॑ वर्द्ध॑यामसि ।

1.24 ब्रह्म सूक्तं

ब्रह्म॑ज॒ज्ञानं॑ प्र॒थमं॑ पु॒रस्ता॑त् । वि॒सी॒मत॑-स्सु॒रुचो॑ वे॒न आ॑वः ।
 स बु॒द्धि॒नया॑ उ॒पमा॑ अ॒स्य वि॒ष्ठाः । स॒तश्च॑ यो॒नि-म॑स॒तश्च॑ वि॒वः ॥

पिता-विराजा मृषभो-रयीणां । अन्तरिक्षं विश्वरूप आविवेश ॥ 69

तमर्कैरभ्यर्चन्ति वथ्सं । ब्रह्म सन्तं ब्रह्मणा वर्द्धयन्तः ॥

ब्रह्म देवानजनयत् । ब्रह्म विश्वमिदं जगत् ॥

ब्रह्मणः क्षत्रं निर्मितं । ब्रह्म ब्राह्मण आत्मना ॥

अन्तरस्मि-न्निमे लोकाः । अन्त विश्वमिदं जगत् ।

ब्रह्मैव भूतानां ज्येष्ठं । तेन कोऽर्हति स्पर्द्धितु ॥ 70

ब्रह्मं देवा-स्त्रयस्त्रिंशत् । ब्रह्म-न्निन्द्र प्रजापती ।

ब्रह्मन् हविश्वा भूतानि । नावी वान्त-स्समाहिता ॥

चतस्र आशाः प्रचरन्त्व-ग्नयः । इमन्नो यज्ञन्नयतु प्रजानन् ।

घृतं पिबन्त जरं सुवीरं । ब्रह्म समिद् भवत्याहुतीनां ॥

1.25 गो सूक्तं

आगावो अगमन्नुत भद्र-मक्रन् । सीदन्तु गोष्ठे-रणयन्त्वस्मे ॥ 71

प्रजावतीः पुरु रूपा इह स्युः । इन्द्राय पूर्वी रुषसो दुहानाः ।

इन्द्रो यज्वने पृणते च शिक्षति । उपेद्ददाति न स्वं मुषायति ।

भूयो भूयो रयिमिदस्य वर्द्धयन् । अभिन्ने खिल्ले निदधाति देवयुं ।

न ता न॑श॒न्ति न ता अ॒र्वा॑ ।

गा॒वो भ॒गो गा॒व इन्द्रो॑ मे अ॒च्छात् । गा॒व स्सो॑मस्य प्रथमस्य भक्षः ।
इ॒मा या गा॒व-स्स॑जनास इन्द्रः । इ॒च्छामी-बृ॑दा मनसा-चिदिन्द्रं॑ ।
यू॒यं गा॒वो मे॑दयथा कृ॒शज्चित् । अ॒श्ली॒लं चि॒त् कृ॑णुथा सु॒प्रती॑कं ॥ 73

भ॒द्रं गृ॒हं कृ॑णुथ भ॒द्र वा॒चः । बृ॒हद्वो वय॑ उच्यते सभासु ।
प्र॒जाव॑ती स्सू॒यव॑स-रि॒शन्तीः॑ । शु॒द्धा अ॒प स्सु॑प्रपाणे पिबन्तीः ।
मा॒व स्तेन॑ ई॒शत॑ माघश॒सः । परि॒वो हे॒ती रु॒द्रस्य॑ वृ॒ज्यात् ।
उ॒पेद॑-मु॒प-प॑र्चनं । आ॒सु गो॑षूप पृ॒च्यतां॑ । उ॒प॒र्षभ॑स्य रे॒तसि॑ ।
उ॒पेन्द्र॑ तव वी॒र्ये॑ ॥ 74 (24)

1.26 सूर्या चन्द्रमसा सूक्तं

ता सूर्या॑ चन्द्रमसा॑ वि॒श्व-भृ॑त्तमा महत् । तेजो॑ वसुम॒द्राज॑तो दि॒वि ।
सा॒मा॒त्मा॒ना च॑रत स्साम-चा॒रिणा॑ । ययो॑र्व्रतं नम॒मे जा॑तु दे॒वयोः॑ ।
उ॒भा॒वन्तौ॑ परि॒यात॑ अ॒म्या । दि॒वो न र॑श्मी॒ स्तनु॑तो-व्य॒र्णवे॑ ।
उ॒भा भु॑वन्ती भुवना॑ क॒विक्र॑तू । सूर्या॑ न चन्द्रा॑ चरतो॒ हता॑मती ।

प॒तीद्यु॑मद् विश्व॑-वि॒दा उ॒भा दि॒वः । सू॒र्या उ॒भा च॒न्द्रम॒सा वि॒चक्ष॑णा ॥ 75

वि॒श्ववा॑रा वरि॒वो भा व॑रेण्या । ता नो॑ऽवतं मति॒मन्ता म॑हि॒व्रता ।

वि॒श्व व॑परी प्र॒तर॑णा तर॒न्ता । सु॒वर्वि॑दा दृ॒शये॑ भूरि॒ रश्मी॑ ।

सू॒र्या हि च॒न्द्रा व॑सु॒त्वेष॑-दर्श॒ता । म॒नस्वि॑नो ऽभानु॑च॒रतो॑नु-सं॒दिवं॑ ।

अ॒स्य श्र॑वो न॒द्य स्स॑प्त बिभ्र॒ति । द्या॒वा क्षा॑मा पृथि॒वी दर्श॑तं व॒पुः ।

अ॒स्मे सू॒र्या च॒न्द्रम॒सा-ऽभि॑चक्षे॑ । श्र॒द्धेक॑-मि॒न्द्र च॒रतो॑ वि॒चर्तु॑रं ॥ 76

पू॒र्वाप॑रं च॒रतो॑ मा॒य यै॒तौ । शि॒शू क्री॑डन्तौ प॒रिया॑तो अ॒ध्वरं॑ ।

वि॒श्वान्य॑न्यो भु॒वना ऽभि॑चष्टे॑ । ऋ॒तून॑न्यो वि॒दध॑ज्जा॒यते॑ पु॒नः ।

हि॒र॒ण्यव॑र्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ या॒सां राजा॑ ।

या॒सां दे॒वा रि॒श्वेन॑ मा चक्षु॑षा पश्य॑त ।

आपो॑ भ॒द्रा आ॒दित्य॑श्यामि ।

1.27 नासदासीय सूक्तं

ना॒सदा॑सी॒न्नो स॑दासी॒त्तदानीं॑ । ना॒सीद्र॑जो नो॒ व्यो॑मा-प॒रोय॑त् ।

कि॒मा व॑री॒वः कु॒हक॑स्य श॒र्मन् । अ॒भः कि॒मासी॑द्-ग॒हनं॑ ग॒भीरं॑ ॥ 78

न मृ॒त्यु-र॒मृतं॑ तर्हि॒ न । रा॒त्रिया॑ अ॒ह आ॑सीत् प्र॒केतः॑ ।

आनी॑द वा॒तः स्व॒धया॒ तदे॑कं । तस्मा॑द्धान्य॒ न परः॑ किञ्चना॒स ।
 तम॑ आसी॒-तम॑सा गूढ॒मग्रे॑ प्र॒केतं॑ । स॒लिल॑ सर्व॒ मा इ॑दं ।
 तुच्छे॑ ना॒भ्वपि॑हितं यदासीत् । तम॑सस् तन्महि॒ना जा॑यतै॒कं ।
 काम॑स्तदग्रे॒ सम॑वर्त्तता॒धि । मन॑सो रेतः प्रथ॒मं यदा॑सीत् ॥ 79

स तौ बन्धु॑मसति॒ निर॑विन्दन् । हृदि॑-प्रती॒ष्या क॒वयो॑ मनी॒षा ।
 तिर॑श्चीनो॒ वित॑तो रश्मि॒-रेषां॑ । अध॑स्विदासी॒(३) दु॒परि॑स्विदासी॒(३)त् ।
 रेतो॑धा आसन् महि॒मान॑ आसन् । स्व॒धा अव॑स्तात् प्र॒यतिः॑ पर॒स्तात् ।
 को अ॒द्धा वे॒दक॑ इ॒ह प्र॑वोचत् । कुत॑ आजा॒ता कुत॑ इ॒यं वि॑सृष्टिः ।
 अर्वा॑ग् दे॒वा अस्य॑ वि॒सर्ज॑नाय । अथा॒ को वे॒द यत॑ आ ब॒भूव॑ ॥ 80

इ॒यं वि॑सृष्टि॒ र्यत॑ आब॒भूव॑ । यदि॑ वा द॒धे यदि॑ वा न ।
 यो अ॒स्याद्ध्यक्षः॑ पर॒मे व्यो॑मन् । सो अ॒ङ्गवे॒द यदि॑ वा न वे॒द ।
 किञ्च॑स्विद्वनं क॒ उस॑ वृक्ष आसीत् । यतो॒ द्यावा॑ पृथि॒वी नि॑ष्टतक्षुः ।
 मनी॑षिणो॒ मन॑सा पृच्छते॒ दुत॑त् । यद॒द्ध्यति॑ष्ठद् भुव॒नानि॑ धारयन् ।
 ब्रह्म॑वनं ब्रह्म स वृक्ष आसीत् । यतो॒ द्यावा॑ पृथि॒वी नि॑ष्टतक्षुः ॥ 81

मनी॒षिणो॑ मन॒सा वि॒ब्रवी॑मि वः । ब्र॒ह्मा॒द्ध्यति॑ष्ठद् भुव॒नानि॑ धा॒रयन् ।

1.28 भा॒ग्य सू॒क्तं

प्रा॒तर॒ग्निं प्रा॒तरिन्द्र॑ ह॒वामहे॑ । प्रा॒त मि॒त्रा वरु॑णा प्रा॒तर॒श्विना॑ ॥
प्रा॒त भ॑गं पू॒षणं॑ ब्र॒ह्मण॑स्पतिं । प्रा॒तस्सोम॑ मु॒त रुद्र॑ हु॒वेम ॥
प्रा॒तर्जि॑तं भ॒गमु॒ग्र हु॒वेम । व॒यं पु॒त्रमदि॑ते॒र्यो वि॒धर्त्ता ।
आ॒ध्रश्चि॒द्यं म॒न्यमा॑न-स्तु॒रश्चित् । रा॒जा चि॒द्यं भ॑गं भ॒क्षीत्या॑ह ॥ 82

भ॒गप्र॑णेत-भ॒गस॑त्यराधः । भ॒गोमां॑ धि॒यमु॒द-व॑ददन्नः ।
भ॒गप्र॑णो ज॒नय॑ गो॒भिरश्वैः॑ ॥ भ॒ग प्र॑नृ॒भि नृ॑वन्तस्स्याम ॥
उ॒ते॒दानीं॑ भ॒गव॑न्तस्स्याम । उ॒त प्र॑पित्व उ॒त म॑द्ध्ये अ॒ह्नां ॥
उ॒तोदि॑ता म॒घव॑न्थ्-सू॒र्यस्य॑ । व॒यं दे॒वानां॑ सु॒मतौ॑ स्याम ॥
भ॒गए॒व भ॒गवा॑ अस्तु दे॒वाः । तेन॑ व॒यं भ॒गव॑न्त स्स्याम । 83

त॒न्त्वा भ॒ग सर्व॑ इज्जो॒हवी॑मि । स॒नो भ॒ग पु॒र ए॒ता भ॑वे॒ह ॥
स॒म॒ध्वरा॑-योष॒सोऽन॑मन्त । द॒धि॒क्रावे॑व शु॒चये॑ प॒दाय॑ ।
अ॒र्वा॒चीनं॑ वसु॒विदं॑ भ॒गन्नः॑ । रथ॑मिवा॒श्वा वा॒जिन॑ आव॒हन्तु॑ ॥

अ॒श्रा॒वती॑ गो॒मती॑ न॒ उ॒षा॑सः । वी॒र॒वती॑-स्स॒द॒मु॒च्छ॒न्तु॑ भ॒द्राः॑ ।
घृ॒तं दु॒हा॒ना वि॒श्व॒तः प्र॒पी॒नाः॑ । यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति-भि॒स्स॒दानः॑ ॥ 84 (25)

1.29 नक्षत्र सूक्तं(वाक्यं)

1.नक्षत्रं – कृत्तिका

देवता – अग्निः

अ॒ग्निर्नः॑ पा॒तु कृ॑त्तिकाः । नक्ष॑त्रं दे॒वमिन्द्रि॑यं । इ॒दमा॑सां-विच॑क्षणं ।
ह॒वि॒रासं॑ जु॒होत॑न । यस्य॑ भा॒न्ति रश्मि॑यो यस्य॑ के॒तवः॑ ।
यस्ये॑मा वि॒श्वा भु॑वनानि सर्वा॑ । स कृ॑त्तिका भि॒रभि-सँव॑सानः ।
अ॒ग्निर्नो॑ दे॒वस्सु॑वि॒ते द॑धातु ॥ 1

2. नक्षत्रं – रोहिणी

देवता – प्रजापतिः

प्र॒जाप॑ते रो॒हिणी॑ वे॒तु प॑त्नी । वि॒श्वरू॑पा बृ॒हती॑ चि॒त्रभा॑नुः । 85
सा नो॑ य॒ज्ञस्य॑ सु॒वि॒ते द॑धातु । यथा॑ जी॒वेम॑ श॒रद॑स्स॒वीराः॑ ।
रो॒हिणी॑ दे॒व्युद॑गात् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्र॒तिमो॑द॒माना॑ ।
प्र॒जाप॑तिꣳ ह॒विषा॑ वर्ध॒यन्ती॑ । प्रि॒या दे॒वाना॑-मु॒पया॑तु य॒ज्ञं ॥ 2

3.नक्षत्रं – मृगशीर्षः

देवता – सोमः

सो॒मो रा॒जा मृ॑गशी॒र्षेण॑ आ॒गन् । शि॒वं नक्ष॑त्रं प्रि॒यम॑स्य॒ धाम॑ ।
आ॒प्याय॑मानो बहु॒धा जने॑षु । रे॒तः प्र॒जां य॑ज॒माने॑ द॒धातु॑ । 86
यत्ते॑ नक्ष॑त्रं मृ॒गशी॒र्षम॑स्ति । प्रि॒यꣳ रा॒जन् प्रि॒यत॑मं प्रि॒याणां॑ ।

तस्मै॑ ते॒ सोम॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ । शन्न॑ ए॒धि द्वि॒पदे॑ श॒ंचतु॑ष्पदे ॥ 3

4. नक्षत्रं – आर्द्रा

देवता – रुद्रः

आ॒र्द्रया॑ रु॒द्रः प्र॑थ॒मा न॑ ए॒ति । श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ पति॒रघ्नियानां॑ ॥
नक्ष॑त्रमस्य ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ । मा नः॑ प्र॒जाꣳ री॑रिषन् मोत वी॒रान् ।
हे॒ती रु॒द्रस्य॑ परि॒णो वृ॑णक्तु । आ॒र्द्रा नक्ष॑त्रं जुषताꣳ ह॒विर्नः॑ ॥ 87
प्र॒मुञ्च॑मानौ दु॒रितानि॑ वि॒श्वा ॥ अ॒पाघ॑शꣳ सन्नु॒-दता॑मरातिं ॥ 4

5. नक्षत्रं – पुनर्वसु

देवता – अदितिः

पुन॑र्नो दे॒व्यदि॑तिः-स्पृ॒णोतु॑ । पुन॑र्वसू नः॑ पुन॒रेतां॑ य॒ज्ञं ।
पुन॑र्नो दे॒वा अ॒भिय॑न्तु स॒र्वे ॥ पुनः॑ पुन॒र्वो ह॒विषा॑ यजामः ।
ए॒वा न दे॒व्य-दि॑तिर-न॒र्वा । वि॒श्वस्य॑ भ॒र्त्री ज॑गतः प्रति॒ष्ठा ।
पुन॑र्वसू ह॒विषा॑ वर्धयन्ती । प्रि॒यं दे॒वाना-म॑प्येतु पाथः॑ ॥ 5 (88)

6. नक्षत्रं – पुष्यः

देवता – बृहस्पतिः

बृ॒हस्प॑तिः प्र॒थम॑ञ्जायमानः । ति॒ष्यं नक्ष॑त्रम॒भि सं॑बभूव ।
श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ पृ॒तना॑सु जि॒ष्णुः । दि॒शो नु॑ सर्वा॒ अभ॑यन्नो अस्तु ।

ति॒ष्यः॑ पु॒रस्ता॑दु॒त म॒ध्यतो॑ नः॒ । बृ॒हस्प॑ति॒ र्नः॑ परि॒पातु॑ प॒श्चात् ।
बा॒धे ता॒न् द्वे॒षो अभ॑यं कृ॒णुतां॑ । सु॒वीर्य॑स्य॒ पत॑यस्याम ॥ 6

7. नक्षत्रं – आश्रेषं

देवता – सर्पाः

इद॑ꣳ स॒र्पेभ्यो॑ ह॒विरस्तु॑ जु॒ष्टं । आ॒श्रेषा॑ ये॒षा म॒नुय॑न्ति चे॒तः॑ । 89
ये अ॒न्तरि॑क्षं पृ॒थि॒वीं-क्षि॑यन्ति । ते॒न स्स॒र्पासो॑ ह॒वमा॑गमि॒ष्ठाः ।
ये रो॑च॒ने सूर्य॑स्यापि सर्पाः । ये दि॒वं दे॒वीम॑नु-सञ्च॑रन्ति ।
ये॒षामा॑श्रेषा अ॒नुय॑न्ति का॒मं । तेभ्य॑-स्स॒र्पेभ्यो॑ म॒धु-म॑ज्जुहोमि ॥ 7

8. नक्षत्रं – मघा

देवता – पितरः

उप॑हू॒ताः पि॒तरो॑ ये म॒घासु॑ । म॒नोज॑वस-स्सु॒कृत॑-स्सु॒कृत्याः॑ ।
ते नो॑ नक्ष॒त्रे ह॒वमा॑गमि॒ष्ठाः । स्व॒धाभि॑ र्य॒ज्ञं प्र॑यतं जुषन्तां । 90
ये अ॒ग्निद॑ग्धा येऽ॒ग्नि-द॑ग्धाः । येऽमु॑ल्लो॒कं पि॒तरः॑ क्षि॒यन्ति॑ ।
या॒ꣳश्च वि॒द्यया॑ꣳ उ च न प्र॒वि॒द्य । म॒घासु॑ य॒ज्ञꣳ सु॒कृतं॑ जुषन्तां ॥ 8

9. नक्षत्रं – पूर्वफल्गुनी

देवता – अर्यमा

गवां॑ प॒तिः फ॒ल्गुनी॑-नामसि॒ त्वं । तद॑ र्यमन् वरुण मि॒त्र चा॑रु ।
त॒न्वा व॒यꣳ स॒नितार॑ꣳ स॒नीनां॑ । जी॒वा जी॒वन्त॑मु॒प सँवि॑शेम ।

ये॒ने॒मा॒ वि॒श्वा॒ भु॒व॒ना॒नि॒ स॒ज्जि॒ता॒ । य॒स्य॒ दे॒वा॒ अ॒नु॒सं॒य्य॒न्ति॒ चे॒तः॑ । 91

अ॒र्य॒मा॒ रा॒जा॒ऽज॒र॒स्तु॒ वि॒ष्मा॒न् । फ॒ल्गु॒नी॒ना-मृ॒ष॒भो॒ रोर॑वीति ॥ 9

10.नक्षत्रं – उत्तर फल्गुनी

देवता – भगः

श्रे॒ष्ठो॑ दे॒वानां॑॑ भ॒गवो॑ भ॒गासि॑ । त॒त्त्वा॑ वि॒दुः॒ फ॒ल्गु॒नी-स्त॑स्य वि॒त्तात् ।

अ॒स्मभ्यं॑-क्ष॒त्रम॑ज॒रꣳ सु॒वीर्यं॑ । गो॒मद॑श्च-व॒दुप॑स॒न्नु-दे॒ह ।

भ॒गो॒ह दा॒ता भ॒ग इ॒त्प्रदा॑ता । भ॒गो दे॒वीः फ॒ल्गु॒नी-रा॑वि॒वेश ।

भ॒गस्ये॑त्तं प्र॒सवं॑ ग॒मेम॑ । य॒त्र दे॒वै-स्स॑ध॒मादं॑ म॒देम॑ । ॥ 10/ 92

11.नक्षत्रं – हस्तः

देवता – सविता

आ॒या॒तु दे॒व-स्स॑वि॒तो प॑या॒तु । हि॒र॒ण्य॒येन॑ सु॒वृ॒ता र॑थे॒न ।

व॒हन् ह॑स्तꣳ सु॒भगं॑ वि॒द्वना॑प॒सं । प्र॒यच्छ॑न्तं प॒पु॒रिं पु॒ण्य॑म॒च्छ ।

ह॒स्तः प्र॒यच्छ॑ त्व॒मृतं॑ व॒सीयः॑ । द॒क्षि॒णेन॑ प्र॒तिगृ॑ष्णीम॒ एन॑त् ।

दा॒ता॒र-म॒द्य स॑वि॒ता वि॒देय॑ । यो नो॑ ह॒स्ताय॑ प्र॒सु॒वाति॑ य॒ज्ञं ॥ 11

12. नक्षत्रं – चित्रा

देवता – त्वष्टा

त्वष्टा नक्षत्र-मभ्येति चित्रां । सुभ॑ ससं-युवति॑ रौचमानां । 93
निवेशयन्न-मृतान् मर्त्या॑श्च । रूपाणि पि॑शन् भुवनानि विश्वा ।
तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टां । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ।
तन्नः प्रजां वीरवती॑ सनोतु । गोभिर्नो अश्वै-स्समनक्तु यज्ञं ॥ 12

13. नक्षत्रं – स्वाती

देवता – वायुः

वायु नक्षत्र-मभ्येति निष्ठ्यां । तिग्मशृ॑ङ्गो वृषभो रौरुवाणः ।
समीरयन् भुवना मातरिश्वा । अप द्वेषा॑सि नुद-तामरातीः । 94
तन्नो वायस्तदु निष्ठ्या शृणोतु । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ।
तन्नो देवासो अनु जानन्तु कामं । यथा तरेम दुरितानि विश्वा ॥ 13

14. नक्षत्रं – विशाखा

देवता – इन्द्राग्नीः

दूरम-स्मच्छत्रवो यन्तु भीताः । तदिन्द्राग्नी कृणुतां तद् विशाखे ।
तन्नो देवा अनुमदन्तु यज्ञं । पश्चात् पुरस्ता-दभयन्नो अस्तु ।
नक्षत्राणा-मधिपत्नी विशाखे । श्रेष्ठा-विन्द्राग्नी भुवनस्य गोपौ । 95
विषूच-श्शत्रूनप-बाधमानौ । अपक्षुध-न्नुदतामरातिं । ॥ 14

15. पौर्णमासि

पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तात् । उन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय ।
 तस्यां देवा अधि सँवसन्तः । उत्तमे नाक इह मादयन्तां ।
 पृथ्वी सुवर्चा युवति-स्सजोषाः । पौर्णमास्युदगा-च्छोभमाना ।
 आप्याय-यन्ती दुरितानि विश्वा । उरुं दुहां यँजमानाय यज्ञं ॥ 15/96 (26)

16. नक्षत्रं – अनूराधा

देवता – मित्रः

ऋद्ध्यास्म हव्यै नमसोप-सद्य । मित्रं देवं मित्रधेयन्नो अस्तु ।
 अनूराधान् हविषा वर्द्धयन्तः । शतं जीवेम शरदस्सवीराः ।
 चित्रं-नक्षत्र-मुदगात् पुरस्तात् । अनूराधा स इति यद् वदन्ति ।
 तन्मित्र एति पथिभि देवयानैः । हिरण्ययै विततै-रन्तरिक्षे ॥ 16

17. नक्षत्रं – ज्येष्ठा

देवता – इन्द्रः

इन्द्रो ज्येष्ठा मनु नक्षत्रमेति । यस्मिन् वृत्रं वृत्र तूर्ये ततार । 97
 तस्मिन् वय-ममृतं दुहानाः । क्षुधन्तरेम दुरितिं दुरिष्टिं ।
 पुरन्दराय वृषभाय धृष्णवे । अषाढाय सहमानाय मीढुषे ।
 इन्द्राय ज्येष्ठा मधुमद्दुहाना । उरुं कृणोतु यजमानाय लोकं ॥ 17

18.नक्षत्रं – मूलं

देवता – प्रजापतिः

मूलं प्रजां वीरवतीं विदेय । पराच्येतु निऋतिः पराचा ।
गोभिर्नक्षत्रं पशुभिस्समक्तं । अहर्भूयाद् यजमानाय मह्यं । 98
अहर्नो अद्य सुविते दधातु । मूलं नक्षत्रमिति यद् वदन्ति ।
पराचीं वाचा निऋतिं नुदामि । शिवं प्रजायै शिवमस्तु मह्यं ॥ 18

19.नक्षत्रं – पूर्वाषाढा

देवता – आपः

या दिव्या आपः पयसा संबभूवुः । या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः ।
यासामषाढा अनुयन्ति कामं । ता न आपः शः स्योना भवन्तु ।
याश्च कूप्या याश्च नाद्यास्समुद्रियाः । याश्च वैशन्तीरुत प्रासचीर्याः । 99
यासामषाढा मधु भक्षयन्ति । ता न आपः शः स्योना भवन्तु ॥ 19

20.नक्षत्रं – उत्तराषाढा

देवता – विश्वेदेवाः

तन्नो विश्वे उप शृण्वन्तु देवाः । तदषाढा अभिसं यन्तु यज्ञं ।
तन्नक्षत्रं प्रथतां पशुभ्यः । कृषिर्वृष्टि र्यजमानाय कल्पतां ।
शुभ्राः कन्या युवतयस्सुपेशसः । कर्मकृतस्सुकृतो वीर्यावतीः ।
विश्वान् देवान् हविषा वर्द्धयन्तीः । अषाढाः काममुपयान्तु यज्ञं ॥ 20/100

21.नक्षत्रं – अभिजिद्**देवता – ब्रह्मा**

यस्मिन् ब्रह्माऽभ्यजयत् सर्वमेतत् । अमुञ्च लोकं मिदमूच सर्वं ।
 तन्नो नक्षत्र-मभिजिद् विजित्य । श्रियं दधात्व-हणीयमानं ।
 उभौ लोकौ ब्रह्मणा सज्जितेभौ । तन्नो नक्षत्र-मभिजिद् विचष्टां ।
 तस्मिन् वयं पृतनास्सं जयेम । तन्नो देवासो अनुजानन्तु कामं ॥ 21

22.नक्षत्रं – श्रवणं**देवता – विष्णुः**

शृण्वन्ति श्रोणा-ममृतस्य गोपां । पुण्यामस्या उपशृणोमि वाचं । 101
 महीं देवीं विष्णुपत्नीं मजूर्यां । प्रतीची मेनां हविषा यजामः ।
 त्रेधा विष्णु-रुरुगायो विचक्रमे । महीं दिवं पृथिवी-मन्तरिक्षं ।
 तच्छ्रोणैति श्रव-इच्छमाना । पुण्यं इलोकं यजमानाय कृण्वती ॥ 22

23.नक्षत्रं – श्रविष्ठा**देवता – वसवः**

अष्टौ देवा वसवस्सोम्यासः । चतस्रो देवी रजराः श्रविष्ठाः ।
 ते यज्ञं पान्तु रजसः परस्तात् । संवत्सरीण-ममृतं स्वस्ति । 102
 यज्ञं नः पान्तु वसवः पुरस्तात् । दक्षिणतो-ऽभियन्तु श्रविष्ठाः ।

पु॒ण्य॒न्नक्ष॒त्रम॒भि सँ॑वि॒शाम॑ । मा नो॒ अ॒राति॑-र॒घश॑ꣳ सा॒गन् ॥ 23

24.नक्षत्रं – शतभिषक्

देवता – वरुणः

क्ष॒त्रस्य॑ रा॒जा वरु॑णोऽधि॒राजः॑ । नक्ष॑त्राणाꣳ श॒तभि॑षग् वसि॒ष्ठः ।
तौ दे॒वेभ्यः॑ कृ॒णुतो॑ दी॒र्घमा॑युः । श॒तꣳ स॒हस्रा॑ भेष॒जानि॑ ध॒त्तः ।
य॒ज्ञन्नो॑ रा॒जा वरु॑ण उप॒यातु॑ । तन्नो॒ विश्वे॑ अ॒भिसँ॑य्यन्तु दे॒वाः । 103
तन्नो॒ नक्ष॑त्रꣳ श॒तभि॑षग् जुषा॒णं । दी॒र्घमा॑युः प्र॒तिर॑द् भेष॒जानि॑ ॥ 24

25.नक्षत्रं – पूर्वप्रोष्ठपदा

देवता – अजयेकपादः

अ॒ज ए॒कपा॑- दु॒दगा॑त् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा भू॑तानि प्र॒ति मो॑द॒मानः॑ ।
तस्य॑ दे॒वाः प्र॒सवं॑ य॒न्ति स॑र्वे । प्रो॒ष्ठप॑दासो अ॒मृत॑स्य गो॒पाः ।
वि॒भ्राज॑मा॒न-स्स॑मि॒धा न॒ उग्रः॑ । आ॒न्तरि॑क्ष-म॒रुह॑द-ग॒न्धां ।
तꣳ सू॒र्यं दे॒व-म॒जमे॑कपादं । प्रो॒ष्ठप॑दासो अ॒नुय॑न्ति स॑र्वे ॥ 25 / 104

26.नक्षत्रं – उत्तरप्रोष्ठपदा

देवता – अहिर्बुद्धिधनयः

अ॒हि बु॑द्धि॒धनयः॑ प्र॒थमा॑न ए॒ति । श्रे॑ष्ठो दे॒वाना॑मु॒त मा॑नुषा॒णां ।
तं ब्रा॑ह्म॒णा-स्सो॑म॒पा-स्सो॑म्यासः । प्रो॒ष्ठप॑दासो अ॒भिर॑क्षन्ति स॑र्वे ।
च॒त्वार॑ ए॒कम॑भि क॒र्म दे॒वाः । प्रो॒ष्ठप॑दास इति॒ यान् व॑दन्ति ।

ते बु॒द्धनि॑यं॒ परि॒षद्य॑ स्तु॒वन्तः॑ । अहि॑ रक्षन्ति॒ नम॑सो॒प सद्य॑ ॥ 26

27. नक्षत्रं – रेवती

देवता – पूषा

पू॒षा रे॒वत्य॑न्वेति॒ पन्थां॑ । पु॒ष्टि॒पती॑ प॒शुपा॑ वाज॒बस्त्यौ॑ । 105

इ॒मानि॑ ह॒व्या प्र॑यता जुषाणा । सु॒गैर्नो॑ या॒नैरु॑पयातां य॒ज्ञं ।

क्षु॒द्रान् प॒शून् रक्ष॑तु रे॒वती॑ नः । गा॒वो नो॑ अ॒श्वा अ॒न्वे॑तु पू॒षा ।

अ॒न्न रक्ष॑न्तौ बहु॒धा वि॑रूपं । वाज॑ स॒नुतां॑ य॒जमा॑नाय॒ यज्ञं॑ ॥ 27

28 नक्षत्रं – अश्विनी

देवता – अश्विनी देवौ

तद॒श्विना॑-व॒श्वयु॑जो-पयातां । शु॒भङ्ग॑मि॒ष्टौ सु॒यमे॑भिर॒श्वैः ।

स्व॒न्नक्ष॑त्रं ह॒विषा॑ यजन्तौ । म॒ध्वा-सं॑पृ॒क्तौ य॑जुषा॒ सम॑क्तौ । 106

यौ दे॒वानां॑ भिष॒जौ ह॒व्यवा॑हौ । वि॒श्वस्य॑ दू॒ता-व॑मृतस्य गो॒पौ ।

तौ नक्ष॑त्रं-जु॒जुषा॑णो-पयातां । नमो॑ऽश्वि॒भ्यां कृ॑णुमो-ऽश्व॒युग्भ्यां॑ ॥ 28

29. नक्षत्रं – अपभरणी

देवता – यमः

अप॑ पा॒प्मानं॑ भ॒रणी॑ भ॒रन्तु॑ । तद् य॒मो रा॒जा भ॑गवान् वि॒चष्टां॑ ।

लो॒कस्य॑ रा॒जा म॒हतो॑ म॒हान् हि॑ । सु॒गन्नः॑ पन्था॒मभ॑यं कृ॒णोतु॑ ।

यस्मिन्॑ नक्ष॒त्रे य॒म ए॒ति रा॒जा । यस्मि॑न्नेन-म॒भ्यर्षि॑चन्त दे॒वाः ।

तदस्य चित्रं हविषा यजाम । अप पाप्मानं भरणी भरन्तु ॥ 29

30. अमावासि

निवेशनी यत्ते देवा अदधुः ।

31. चन्द्रमा

नवो नवो भवति जायमानो यमादित्या अशुमाप्याययन्ति ।

32. अहो रात्री

ये विरूपे समनसा संव्ययन्ती । समानं तन्तुं परितातनाते ॥
विभू प्रभू अनुभू विश्वतो हुवे । ते नो नक्षत्रे हवमागमेतं ।
वयं देवी ब्रह्मणा संविदानाः । सुरत्नासो देववीतिं दधानाः ॥ 108
अहोरात्रे हविषा वर्द्धयन्तः । अति पाप्मानमतिमुक्त्या गमेम ॥

33. उषा

प्रत्युव दृश्यायती । व्युच्छन्ती दुहिता दिवः ।
अपो मही वृणुते चक्षुषा । तमो ज्योतिष्कृणोति सूनरी ॥
उदु स्त्रियास्सचते सूर्यः । स चा उद्यन्नक्षत्रमर्चिमत् ।
तवे दुषो व्युषि सूर्यस्य च । संभक्तेन गमेमहि ॥ 109

34. नक्षत्रः

तन्नो॑ नक्ष॑त्र म॒र्चि॒मत् । भानु॑मत्तेज॑ उ॒च्छर॑त् ।
 उप॑य॒ज्ञ-मि॒हाग॑मत् । प्र॒नक्ष॑त्राय दे॒वाय॑ । इन्द्रा॑ येन्दु॑ हवामहे ।
 स न॑ स्सवि॒ता सु॑वथ् स॒निं । पु॒ष्टि॒दां वी॑रवत्त॒मं ॥

35. सूर्यः

उ॒दु॒त्यं चि॒त्रं ॥

36. अदितिः

अ॒दि॒तिर्न॑ उरु॒ष्यतु॑ म॒हीमू॒षु मा॒तरं॑ ॥

37. विष्णुः

इ॒दं वि॒ष्णु प्र॑तद्वि॒ष्णुः ॥

38. अग्निः

अ॒ग्निर् मू॒र्धा भुवः॑ ॥

39. अनुमती

अनु॑नो-ऽद्यानु॑म॒ति-र॒न्विद॑नुमते॒ त्वं ॥

---

40. हव्यवाहः (अग्निः)

हव्य वाह॑ स्विष्टं ॥
-- --

1.30 नक्षत्र उपहोम मन्त्राः

1. कृत्तिका

अ॒ग्नये॑ स्वा॒हा कृ॒त्ति॒काभ्य॑ स्स्वा॒हा ॥ अ॒ंबायै॑ स्वा॒हा दु॒लायै॑ स्वा॒हा ।
 नि॒त॒त्यै स्वा॒हा ऽभ्र॑य॒न्त्यै स्वा॒हा । मे॒घ॒य॒न्त्यै स्वा॒हा वर्ष॑य॒न्त्यै स्वा॒हा ।
 चु॒पु॒णी॒कायै॑ स्वा॒हा ॥

2. रोहिणी

प्र॒जा॒प॒तये॑ स्वा॒हा रो॒हि॒ण्यै स्वा॒हा । रो॒च॒मा॒नायै॑ स्वा॒हा प्र॒जा॒भ्य स्वा॒हा ॥

3. मृगशीर्षः

सो॒माय॑ स्वा॒हा मृ॒ग॒शी॒र्षाय॑ स्वा॒हा । इ॒न्व॒काभ्य॑ स्स्वा॒हौष॑धी॒भ्य स्स्वा॒हा ।
 रा॒ज्याय॑ स्वा॒हा-ऽभि॑जि॒त्यै स्वा॒हा ॥ 113

4. आर्द्रा

रु॒द्राय॑ स्वा॒हाऽऽर्द्रा॑यै स्वा॒हा । पि॒न्व॒मा॒नायै॑ स्वा॒हा प॒शु॒भ्य स्स्वा॒हा ॥

5. पुनर्वसु

अदि॑त्यै स्वा॒हा पु॒नर्व॑सु॒भ्यां । स्वा॒हा भू॒त्यै स्वा॒हा प्र॒जा॒त्यै स्वा॒हा ॥

6.पुष्यः

बृ॒ह॒स्प॒तये॑ स्वा॒हा ति॒ष्या॑य स्वा॒हा ॥ ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒साय॑ स्वा॒हा ॥

7. आश्लेषं

स॒र्पे॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ऽऽश्ले॒षा॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ॥ द॒न्द॒शू॒के॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ॥

8. मघा

पि॒तृ॒भ्य॒ स्स्वा॒हा म॒घा॒भ्यः॑ । स्वा॒हा ऽन॒घा॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ऽग॒दा॒भ्यः॑ ।
स्वा॒हा रु॒न्ध॒ती॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ॥ 114

9.पूर्व फल्गुनी

अ॒र्य॒म॒णे॒ स्वा॒हा फ॒ल्गु॒नी॒भ्या॑ स्वा॒हा ॥ प॒शु॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ॥

10. उत्तर फल्गुनी

भ॒गा॒य॒ स्वा॒हा फ॒ल्गु॒नी॒भ्या॑ स्वा॒हा ॥ श्रै॒ष्ठ॒या॒य॒ स्वा॒हा ॥

11. हस्तः

स॒वि॒त्रे॒ स्वा॒हा ह॒स्ता॒य॒ । स्वा॒हा द॒द॒ते॒ स्वा॒हा पृ॒ण॒ते॒ ।
स्वा॒हा प्र॒य॒च्छ॒ते॒ स्वा॒हा प्र॒ति॒गृ॒भ्ण॒ते॒ स्वा॒हा ॥

12. चित्रा

त्व॒ष्ट्रे॒ स्वा॒हा चि॒त्रा॒यै॒ स्वा॒हा ॥ चै॒त्रा॒य॒ स्वा॒हा प्र॒जा॒यै॒ स्वा॒हा ॥

13. स्वाति

वा॒यवे॑ स्वा॒हा नि॒ष्ट्या॑यै॒ स्वाहा॑ । का॒मचा॑राय॒ स्वाहा॑ ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा॑ ॥

14. विशाखा

इ॒न्द्रा॒ग्नि॒भ्या॑ऽ स्वा॒हा वि॒शाखा॑भ्या॑ऽ स्वाहा॑ ।
श्रै॒ष्ठया॑य॒ स्वाहा॑ ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा॑ ॥

15. पौर्णमासि

पौ॒र्णमा॑स्यै॒ स्वाहा॑ का॒माय॑ स्वा॒हा ग॑त्यै॒ स्वाहा॑ ॥ 115 (29)

16. अनूराधा

मि॒त्राय॑ स्वा॒हा-ऽनू॒राधे॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ । मि॒त्रधे॑याय॒ स्वाहा॑-
ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा॑ ॥

17. ज्येष्ठा

इ॒न्द्राय॑ स्वा॒हा ज्ये॑ष्ठायै॒ स्वाहा॑ । ज्यै॑ष्ठयाय॒ स्वाहा॑-ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा॑ ॥

18. मूलं

प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑ मू॒लाय॑ स्वा॒हा । प्र॒जायै॑ स्वाहा॑ ॥

---

19. पूर्वाषाढा

अ॒द्भ्य॑ स्स्वा॒हा ऽषा॒ढाभ्य॑ स्स्वा॒हा । स॒मु॒द्राय॑ स्वा॒हा का॒माय॑ स्वा॒हा ।
अ॒भि॒जि॒त्यै॑ स्वा॒हा ॥

20. उत्तराषाढा

वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्य॑ स्स्वा॒हा ऽषा॒ढाभ्य॑ स्स्वा॒हा ।
अ॒न॒प॒ज॒य्याय॑ स्वा॒हा जि॒त्यै॑ स्वा॒हा ॥ 116

21. अभिजित्

ब्र॒ह्म॒णे॑ स्वा॒हा ऽभि॒जि॒ते॑ स्वा॒हा । ब्र॒ह्म॒ लो॒काय॑ स्वा॒हा ऽभि॒जि॒त्यै॑ स्वा॒हा ॥

22. श्रवणं

वि॒ष्णवे॑ स्वा॒हा श्रो॒णायै॑ स्वा॒हा । इ॒लो॒काय॑ स्वा॒हा श्रु॒ताय॑ स्वा॒हा ॥

23. श्रविष्ठा

व॒सुभ्य॑ स्स्वा॒हा श्र॒वि॒ष्ठाभ्य॑ स्स्वा॒हा । अ॒ग्राय॑ स्वा॒हा प॒रीत्यै॑ स्वा॒हा ॥

24. शतभिषक्

व॒रु॒णाय॑ स्वा॒हा श॒त॒भि॒ष॒जे॑ स्वा॒हा । भे॒ष॒जे॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ॥

25. पूर्व प्रोष्ठपदा

अ॒जा॒यै॒क॒प॒दे॑ स्वा॒हा प्रो॒ष्ठ॒प॒दे॒भ्य॑ स्स्वा॒हा । 117

ते॒ज॒से॒ स्वा॒हा॒ ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒साय॒ स्वा॒हा॒ ॥

26. उत्तर प्रोष्ठपदा

अ॒ह॒ये॒ बु॒ध्नि॒याय॒ स्वा॒हा॒ प्रो॒ष्ठ॒प॒दे॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ । प्र॒ति॒ष्ठा॒यै॒ स्वा॒हा॒ ॥

27. रेवति

पू॒ष्णे॒ स्वा॒हा॒ रे॒व॒त्यै॒ स्वा॒हा॒ । प॒शु॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ ॥

28. अश्विनी

अ॒श्वि॒भ्या॑ स्वा॒हा॒ ऽश्व॒यु॒ग्भ्या॑ स्वा॒हा॒ । श्रो॒त्राय॒ स्वा॒हा॒ श्रु॒त्यै॒ स्वा॒हा॒ ॥

29. अपभरणि

य॒माय॒ स्वा॒हा॒ ऽप॒भ॒र॒णी॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ । रा॒ज्याय॒ स्वा॒हा॒ ऽभि॒जि॒त्यै॒ स्वा॒हा॒ ॥

30. अमावासि

अ॒मा॒वा॒स्यायै॒ स्वा॒हा॒ का॒माय॒ स्वा॒हा॒ ऽग॒त्यै॒ स्वा॒हा॒ ॥ 118 (30)

31. चन्द्रमा

च॒न्द्र॒म॒से॒ स्वा॒हा॒ प्र॒ती॒दृ॒श्यायै॒ स्वा॒हा॒ ।

अ॒हो॒रा॒त्रे॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒-ऽर्द्ध॒मा॒से॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ ।

मा॒से॒भ्य॒ स्स्वा॒ह॒र्तु॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ । सं॒वँ॒त्स॒राय॒ स्वा॒हा॒ ॥

---

32. अहो रात्री

अ॒हो॒ स्वा॒हा रा॒त्रि॒यै॑ स्वा॒हा॑ । अ॒ति॒मु॒क्त्यै॑ स्वा॒हा॑ ॥

33. उषा

उ॒ष॒से॒ स्वा॒हा व्यु॒ष्ट्यै॑ स्वा॒हा॑ । व्यू॒षु॒ष्यै॑ स्वा॒हा॑ व्यु॒च्छन्त्यै॑ स्वा॒हा॑ ।
व्यु॒ष्टायै॑ स्वा॒हा॑ ॥

34. नक्षत्रः

न॒क्ष॒त्राय॑ स्वा॒हो॒दे॒ष्यते॑ स्वा॒हा॑ । 119
उ॒द्य॒ते स्वा॒हो-दि॒ताय॑ स्वा॒हा॑ । ह॒र॒से॒ स्वा॒हा भ॒र॒से॒ स्वा॒हा॑ ।
भ्रा॒ज॒से॒ स्वा॒हा ते॒ज॒से॒ स्वा॒हा॑ । त॒प॒से॒ स्वा॒हा ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒साय॑ स्वा॒हा॑ ॥

35. सूर्यः

सू॒र्याय॑ स्वा॒हा न॒क्ष॒त्रे॒भ्य॑ स्स्वा॒हा॑ । प्र॒ति॒ष्ठा॒यै॑ स्वा॒हा॑ ॥

36. अदितिः

अ॒दि॒त्यै॑ स्वा॒हा॑ प्र॒ति॒ष्ठा॒यै॑ स्वा॒हा॑ ॥

37. विष्णुः

वि॒ष्ण॒वे॒ स्वा॒हा य॒ज्ञाय॑ स्वा॒हा॑ । प्र॒ति॒ष्ठा॒यै॑ स्वा॒हा॑ ॥ 120

द॒धि॒क्रा॒व॒णो॑ अ॒का॒रि॒षं । जि॒ष्णो॑ र॒श्च॒स्य॑ वा॒जि॒नः ।
 सु॒र॒भि नो॑ मु॒खा क॒रत् । प्र॒ण आ॒यु॒षि॑ ता॒रि॒षत् ।
 आ॒पो॒हि॒ष्ठा म॒यो॒भु॒व॒स्ता न॑ ऊ॒र्जे॑ द॒धा॒त॒न । म॒हे र॒णाय॑ च॒क्ष॒से ।
 यो व॒शि॒श॒व॒त॒मो॑ र॒स॒स्त॒स्य॑ भा॒ज॒य॒ते ह॑ नः ।
 उ॒श॒ती॒रि॒व मा॒तरः॑ । त॒स्मा अ॒र॒ङ्ग॒मा॒म वो॑ य॒स्य॑ क्ष॒याय॑ जि॒न्व॒थ ।
 आ॒पो ज॒न॒य॒था च॑ नः ॥ 121 (32)

1.31 वरुण सूक्तं

उ॒दु॒त्त॒मं व॑रु॒ण पा॒श म॒स्म-द॒वा॒ध॒मं वि॒म॒ध्य॒म॒ श्र॑थाय ।
 अ॒था व॒य॒मा॒दि॒त्य व्र॑ते त॒वा॒ना॒ग॒सो अ॒दि॒त॒ये स्या॑म ॥
 अ॒स्त॒भ् ना॒द्ध्य॒ा मृ॒ष॒भो अ॒न्त॒रि॒क्ष म॒मि॒मी॒त व॒रि॒मा॒णं पृ॒थि॒व्या
 आ॒ऽसी॒दद् वि॒श्वा भु॒व॒ना॒नि स॒म्रा॒ड् वि॒श्वे॒त्ता॒नि व॒रु॒ण॒स्य व्र॑ता॒नि ॥
 य॒त्किञ्चे॒दं व॑रु॒ण दै॒व्ये ज॒नेऽभि॒द्रो॒हं म॒नु॒ष्या-श्र॑रा॒म॒सि ।
 अ॒चि॒त्ती य॒त्त॒व ध॒र्मा यु॒यो॒पि॒म मा॒न॒स्त॒स्मा-दे॒न॒सो दे॒व री॒रि॒षः ॥
 कि॒त॒वा॒सो य॒द्दि रि॒पु र्न॑ दी॒वि य॒द्वा॒घा स॒त्य-मु॒त॒य॒न्न वि॒द्म ।

सर्वा-ताविष्य शिथिरेव देवा था ते स्याम वरुण प्रियासः ॥
 अवते हेडो वरुण नमो भिरव यज्ञे-भिरीमहे हविर्भिः ।
 क्षयन्न-स्मभ्य मसुर-प्रचेतो राजन्नेनाऽसि शिश्रथः कृतानि ॥
 तत्वायामि ब्रह्मणा वन्दमान-स्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।
 अहेडमानो वरुणेह बोद्ध्युरुशऽ समान आयुः प्रमोषीः ॥ 122 (33)

1.32 पवमान सूक्तं

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः ।
 अग्निं या गर्भं दधिरे विरूपास्तान आपश्शऽ स्योना भवन्तु ॥
 यासाऽ राजा वरुणो याति मद्ध्ये सत्यान् ऋते अवपश्यं जनानां ।
 मधुश्चुत-श्शुचयो याः पावकास्ता न आपश्शऽ स्योना भवन्तु ॥
 यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षय्या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।
 याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपश्शऽ स्योना भवन्तु ॥
 शिवेन मा चक्षुषा पश्यताप शिश्रवया तनुवोप स्पृशत त्वचं मे ।
 सर्वाऽ अग्नीऽ रप्सुषदो हुवे वो मयि वर्चो बलमोजो निधत्त ॥ 123 (34)

पवमान-स्सुवर्जनः । पवित्रेण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातु मा ।

पुनन्तु॑ मा दे॒वज॒नाः । पुनन्तु॑ मन॒वो धि॒या । पुनन्तु॑ विश्व॑ आय॒वः ।
जात॑वेदः पवि॒त्रवत् । पवि॒त्रेण॑ पुनाहि॒ मा । शु॒क्रेण॑ दे॒व दी॒द्यत् ।
अग्ने॑ क्र॒त्वा क्र॒तूँ रनु॑ ॥ 124

यत्ते॑ पवि॒त्र-म॒र्चिषि॑ । अग्ने॑ वि॒तत॑-मन्त॒रा । ब्र॒ह्म तेन॑ पुनीमहे ।
उभा॑भ्यां दे॒व स॒वितः॑ । पवि॒त्रेण॑ स॒वेन॑ च । इ॒दं ब्र॒ह्म पुनीमहे॑ ।
वैश्व॑दे॒वी पुन॑ती दे॒व्यागा॑त् । यस्यै॑ ब॒ह्वी-स्त॒नुवो॑ वी॒तपृ॑ष्ठाः ।
तया॑ म॒दन्त॑-स्स॒धमा॑द्येषु । वय॑ँ स्याम॒ पत॑यो रयी॒णां ॥ 125

वैश्वान॑रो र॒श्मिभि॑र्मा पुनातु । वा॒तः प्रा॒णैर्न॑षि॒रो म॒यो भूः ।
द्या॒वा पृ॒थि॒वी प॒यसा॑ प॒योभिः॑ । ऋ॒ताव॑री य॒ज्ञिये॑ मा पुनीतां ।
बृ॒हद्भि॑-स्स॒वित॑स्तृ॒भिः । व॒र्षिष्ठै॑ दे॒वम॑न्म॒भिः । अग्ने॑ दक्षैः॑ पुनाहि॒ मा ।
येन॑ दे॒वा अपु॑नत । येना॑पो दि॒व्यं क॑शः । तेन॑ दि॒व्येन॑ ब्र॒ह्मणा॑ ॥ 126

इ॒दं ब्र॒ह्म पुनीमहे॑ । यः पा॒वमा॑नी र॒द्ध्येति॑ ।
ऋ॒षिभि॑-स्संभृ॒तँ र॑सं । सर्व॑ँ स पू॒तम॑श्न॒जाति॑ ।

स्व॒दि॒तं॑ मा॒तरि॑श्च॒ना । पा॒व॒मा॒नी॒र्यो॑ अ॒द्ध्ये॑ति ।
ऋ॒षि॒भि॒-स्सं॑भृ॒त॒ र॒सं॑ ॥ तस्मै॑ सर॒स्वती॑ दु॒हे ।
क्षी॒र॒ सर्पि॑ र्म॒धू॒द॒कं॑ । पा॒व॒मा॒नी॒ स्स्व॑स्त्यय॒नीः॑ ॥ 127

सु॒दु॒घा॒हि॒ प॒य॒स्वतीः॑ । ऋ॒षि॒भि॒-स्सं॑भृ॒तो॒ र॒सः॑ ।
ब्रा॒ह्म॒णो॒ष्व-मृ॑त॒ ह॒तं॑ । पा॒व॒मा॒नी॒ दि॑शन्तु नः ।
इ॒मं लो॒क॒म॒थो॑ अ॒मुं । का॒मा॒न्थ् स॒म॒द्ध्य॑न्तु नः ।
दे॒वी दे॒वैः॑ स॒मा॒भृ॒ताः॑ । पा॒व॒मा॒नी॒-स्स्व॑स्त्यय॒नीः॑ ।
सु॒दु॒घा॒हि॒ घृ॒त॒श्चु॒तः॑ । ऋ॒षि॒भि॒-स्सं॑भृ॒तो॒ र॒सः॑ ॥ 128

ब्रा॒ह्म॒णो॒ष्वमृ॑त॒ ह॒तं॑ । ये॒न दे॒वाः॑ प॒वि॒त्रे॑ण ।
आ॒त्मा॒नं पु॒न॒ते॑ स॒दा । ते॒न स॒ह॒स्र॑ धा॒रे॒ण ।
पा॒व॒मा॒न्यः पु॒न॒न्तु॑ मा । प्रा॒जा॒प॒त्यं प॒वि॒त्रं॑ ॥
श॒तो॒द्या॒म॒ ह॒िर॒ण्म॒यं॑ ॥ ते॒न ब्र॒ह्म॑ वि॒दो॒ व॒यं॑ ।
पू॒तं ब्र॒ह्म॑ पु॒नी॒म॒हे । इ॒न्द्र-स्सु॑नी॒ती स॒ह॒मा पु॒ना॒तु॑ ।
सो॒म॒स्स्व॑स्त्या व॒रु॒ण-स्स॒मी॒च्या॑ ॥ य॒मो रा॒जा प्र॑मृ॒णा॒भिः पु॒ना॒तु॑ मा ।

जा॒तवे॑दा मो॒र्जय॑न्त्या पु॒नातु॑ । भूर्भुव॑स्सुवः ॥ 129 (35)

ओं तच्छं॒य्योँरा॑ वृ॒णीम॑हे । गा॒तुं य॑ज्ञाय । गा॒तुं य॑ज्ञप॒तये॑ ।
 दैवी॑स्स्व॒स्तिर॑स्तु नः । स्व॒स्ति मा॑नु॒षेभ्यः॑ । ऊ॒र्ध्वं जि॑गातु भेष॒जं ।
 शन्नो॑ अस्तु द्वि॒पदे॑ ॥ शं चतु॑ष्पदे ॥ 130 (36)

ओं शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑ ॥

(उदकशान्ति समाप्तं)

1.33 नक्षत्र सूक्तं (नक्षत्र जप मन्त्राः)

1. नक्षत्रं – कृत्तिका

अ॒ग्नि॒र्नः॑ पा॒तु कृ॒त्ति॒काः॑ । नक्ष॑त्रं दे॒वमि॑न्द्रि॒यं । इ॒दमा॑सां-वि॒चक्ष॑णं ।
ह॒वि॒रासं॑ जु॒होत॑न । यस्य॑ भा॒न्ति रश्मि॑यो यस्य॑ के॒तवः॑ ।
यस्ये॑मा वि॒श्वा भु॑वनानि सर्वा॑ । स कृ॒त्ति॒काभि॑रभि-सँव॑सानः ।
अ॒ग्नि॒र्नो दे॒वस्सु॑वि॒ते द॑धातु ॥ 1

अ॒ग्नये॑ स्वाहा कृ॒त्ति॒काभ्य॑ स्स्वाहा॑ । अ॒ंबायै॑ स्वाहा दु॒लायै॑ स्वाहा॑ ।
नि॒तल्यै॑ स्वाहा ऽभ्र॑यन्त्यै स्वाहा॑ । मे॒घय॑न्त्यै स्वाहा वर्ष॑यन्त्यै स्वाहा॑ ।
चु॒पु॒णीका॑यै स्वाहा॑ ।

(कृत्तिका नक्षत्र देवतायै अग्नये नमः)

2. नक्षत्रं – रोहिणी

प्र॒जाप॑ते रोहि॒णी वे॑तु पत्नी॑ । वि॒श्वरू॑पा बृ॒हती॑ चि॒त्रभा॑नुः ।
सा नो॑ य॒ज्ञस्य॑ सु॒वि॒ते द॑धातु । यथा॑ जी॒वेम॑ शर॒दस्स॑वीराः ।
रोहि॒णी दे॒व्युद॑गात् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्रति॒मोद॑माना ।
प्र॒जाप॑तिꣳ ह॒विषा॑ वर्ध॑यन्ती । प्रि॒या दे॒वाना॑-मु॒पया॑तु य॒ज्ञं ॥ 2

प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑ रो॒हिण्यै॑ स्वाहा॑ ।
 रो॒चमा॑नायै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाभ्य॑ स्वाहा॑ ।

(रोहिणी नक्षत्र देवातायै प्रजापतये नमः)

3. नक्षत्रं – मृगशीर्षः

सोमो॑ रा॒जा मृ॒गशी॑र्षेण आगन् । शिवं॑ नक्ष॒त्रं प्रि॒यम॑स्य॒ धाम॑ ।
 आप्या॑यमानो बहु॒धा जने॑षु । रेतः॑ प्र॒जां य॑जमाने दधातु ।
 यत्ते॑ नक्ष॒त्रं मृ॒गशी॑र्षमस्ति । प्रि॒यं राज॑न् प्रि॒यत॑मं प्रि॒याणां॑ ।
 तस्मै॑ ते सोम॒ हवि॑षा विधेम । शन्न॑ एधि॒ द्विप॑दे शंचतु॒ष्पदे॑ ॥ 3

सो॒माय॑ स्वाहा॑ मृ॒गशी॑र्षाय॒ स्वाहा॑ ।
 इ॒न्वका॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ ष॒धीभ्य॑ स्स्वाहा॑ ।
 रा॒ज्याय॑ स्वाहा॑-ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा॑ ।

(मृगशीर्ष नक्षत्र देवतायै सोमाय नमः)

4. नक्षत्रं – आर्द्रा

आ॒र्द्राया॑ रु॒द्रः प्र॑थ॒मा न॑ ए॒ति । श्रे॑ष्ठो दे॒वानां॑ पति॒र॒घ्निया॑नां॑ ॥
नक्ष॑त्रमस्य ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ । मा नः॑ प्र॒जाꣳ री॑रिषन् मो॒त वी॑रान् ।
हे॒ती रु॒द्रस्य॑ परि॒णो वृ॑णक्तु । आ॒र्द्रा नक्ष॑त्रं जुष॒ताꣳ ह॒विर्नः॑ ।
प्र॒मुञ्च॑मानौ दु॒रितानि॑ वि॒श्वा । अ॒पाघ॑शꣳ सन्नु॒-द॒ताम॑रातिं ॥ 4

रु॒द्राय॑ स्वा॒हाꣳꣳर्द्रायै॑ स्वा॒हा ॥

पि॒न्वमा॑नायै स्वा॒हा प॒शुभ्य॑ स्स्वा॒हा ॥

(आर्द्रा नक्षत्र देवतायै रुद्राय नमः)

5. नक्षत्रं – पुनर्वसु

पु॒नर्नो॑ दे॒व्यदि॑ति-स्पृ॒णोतु॑ । पु॒नर्व॑सू नः॑ पु॒नरे॑तां य॒ज्ञं ।
पु॒नर्नो॑ दे॒वा अ॒भिय॑न्तु स॒र्वे ॥ पु॒नः पु॒नर्वो॑ ह॒विषा॑ य॒जामः॑ ।
ए॒वा न दे॒व्य-दि॑तिर-न॒र्वा । वि॒श्वस्य॑ भ॒र्त्री ज॑गतः प्र॒तिष्ठा॑ ।
पु॒नर्व॑सू ह॒विषा॑ वर्ध॒यन्ती॑ । प्रि॒यं दे॒वाना-म॑प्ये॒तु पा॑थः ॥ 5

अदि॑त्यै स्वा॒हा पु॒नर्व॑सुभ्यां । स्वा॒हा भू॒त्यै स्वा॒हा प्र॒जात्यै॑ स्वा॒हा ॥

(पुनर्वसु नक्षत्र देवतायै अदित्यै नमः)

6. नक्षत्रं – पुष्यः

बृ॒हस्प॑तिः प्रथ॑मञ्जाय॑मानः । ति॒ष्यं नक्ष॑त्रम॒भि सं॑ब॒भूव॑ ।
 श्रे॒ष्ठो दे॒वानां॑ प॒तना॑सु जि॒ष्णुः । दि॒शो नु॑ सर्वा॒ अभ॑यन्नो अस्तु ।
 ति॒ष्यः पु॒रस्ता॑दु॒त म॑ध्यतो॒ नः । बृ॒हस्प॑ति॒ र्नः॑ परि॒पातु॑ प॒श्चात् ।
 बा॒धे ता॒न् द्वे॒षो अभ॑यं कृ॒णुतां॑ । सु॒वीर्य॑स्य॒ पत॑यस्याम ॥ 6

बृ॒हस्प॑तये॒ स्वाहा॑ ति॒ष्याय॑ स्वाहा॑ । ब्र॒ह्मव॑र्चसाय॒ स्वाहा॑ ।

(पुष्य नक्षत्र देवतायै बृहस्पतये नमः)

7. नक्षत्रं – आश्रेषा

इ॒दं स॒र्पेभ्यो॑ ह॒विर॑स्तु जु॒ष्टं । आ॒श्रेषा॑ येषा॒ मनु॑यन्ति चे॒तः ।
 ये अ॒न्तरि॑क्षं पृ॒थि॒वीं-क्षि॑यन्ति । ते॒न स्स॒र्पासो॑ ह॒वमा॑गमि॒ष्टाः ।
 ये रो॒चने॑ सू॒र्यस्या॑पि स॒र्पाः । ये दि॒वं दे॒वीमनु॑-सञ्चरन्ति ।
 येषा॑मा॒श्रेषा॑ अ॒नुय॑न्ति का॒मं । तेभ्य॑-स्स॒र्पेभ्यो॑ म॒धु-म॑ज्जुहोमि ॥ 7
 स॒र्पेभ्य॑ स्स्वाहा॑ ऽऽश्रे॒षाभ्य॑ स्स्वाहा॑ । द॒न्दशू॑केभ्य॒ स्स्वाहा॑ ।

(आश्रेषा नक्षत्र देवतायै सर्पेभ्यो नमः)

8. नक्षत्रं – मघा

उप॑हू॒ताः पि॒तरो॑ ये॒ मघा॑सु । मनो॑जवस-स्सुकृ॑त-स्सुकृ॑त्याः ।
ते नो॑ नक्ष॒त्रे हव॑मागमि॒ष्ठाः । स्व॒धाभि॑ र्य॒ज्ञं प्र॑यतं जुषन्तां ।
ये अ॒ग्निद॑ग्धा येऽन॒ग्नि-द॑ग्धाः । येऽमु॒ल्लो॒कं पि॒तरः॑ क्षि॒यन्ति॑ ।
या॒ञ्च वि॒द्यया॑ञ् उ॒ च न॑ प्रवि॒द्य । मघा॑सु य॒ज्ञञ् सु॒कृतं॑ जुषन्तां ॥ 8

पि॒तृभ्य॑ स्स्वाहा॑ म॒घाभ्यः॑ । स्वाहा॑ ऽन॒घाभ्य॑ स्स्वाहा॑ ऽग॒दाभ्यः॑ ।
स्वाहा॑रु॒न्धती॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ ॥

(मघा नक्षत्र देवतायै पितृभ्यो नमः)

9. नक्षत्रं – पूर्वफल्गुनी

गवां॑ पतिः॑ फल्गु॒नी-नाम॑सि त्वं । तद॑ र्यमन् वरुण मि॒त्र चारु॑ ।
त॒न्वा वय॑ञ् स॒नितार॑ञ् स॒नीनां॑ । जी॒वा जी॒वन्त॑मुप सँवि॒शेम॑ ।
येने॑मा वि॒श्वा भु॒वनानि॑ सज्जि॒ता । यस्य॑ दे॒वा अनु॑सँय्यन्ति चे॒तः ।
अ॒र्यमा॑ रा॒जाऽज॑रस्तु वि॒ष्मान् । फल्गु॑नीना-मृष॒भो रो॑रवीति ॥ 9

अ॒र्यम्णे॑ स्वाहा॑ फल्गु॒नीभ्या॑ञ् स्वाहा॑ ॥ प॒शुभ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

(पूर्वफल्गुनी नक्षत्र देवतायै अर्यम्णे नमः)

10. नक्षत्रं – उत्तर फल्गुनी

श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ भ॒गवो॑ भ॒गासि॑ । तत्त्वा॑ वि॒दुः फ॒ल्गुनी॑-स्तस्य॑ वि॒त्तात् ।
 अ॒स्मभ्यं॑-क्ष॒त्रम॒जरं॑ सु॒वीर्यं॑ । गो॒मद॑श्च-व॒दुप॑स॒न्नु-दे॒ह ।
 भ॒गो॒ह दा॒ता भ॒ग इ॒त्प्रदा॒ता । भ॒गो दे॒वीः फ॒ल्गुनी॑-रा॒विवे॑श ।
 भ॒गस्ये॑त्तं प्र॒सवं॑ ग॒मेम॑ । यत्र॑ दे॒वै-स्स॒धमा॑दं म॒देम॑ । ॥ 10

भ॒गाय॑ स्वा॒हा फ॒ल्गुनी॑भ्या॒ स्वा॒हा । श्रेष्ठ॑याय॒ स्वा॒हा ।
 (उत्तरफल्गुनी नक्षत्र देवतायै भगाय नमः)

11. नक्षत्रं – हस्तः

आ॒यातु॑ दे॒व-स्स॒वि॒तोप॑यातु । हि॒र॒ण्य॒र्येन॑ सु॒वृता॑ र॒थेन॑ ।
 व॒हन् ह॒स्तं सु॒भगं॑ वि॒द्वना॑प॒सं । प्र॒यच्छ॑न्तं प॒पु॒रिं पु॒ण्यम॑च्छ ।
 ह॒स्तः प्र॒यच्छ॑ त्व॒मृतं॑ व॒सीयः॑ । दक्षि॑णेन प्र॒तिगृ॑भीम ए॒नत् ।
 दा॒तार-म॒द्य स॒वि॒ता वि॒देय॑ । यो नो॑ ह॒स्ताय॑ प्र॒सुवा॑ति य॒ज्ञं ॥ 11

स॒वि॒त्रे स्वा॒हा ह॒स्ताय॑ । स्वा॒हा द॒दते॑ स्वा॒हा पृ॒णते॑ ।
 स्वा॒हा प्र॒यच्छ॑ते स्वा॒हा प्र॒तिगृ॑भ्णते स्वा॒हा ।

(हस्त नक्षत्र देवतायै सवित्रे नमः)

12. नक्षत्रं – चित्रा

त्वष्टा नक्षत्र-मभ्येति चित्रां । सुभ॑ ससं-युवति॑ रोचमानां ।
निवेशयन् मृतान् मर्त्या॑श्च । रूपाणि पि॑शन् भुवनानि विश्वा ॥
तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टां । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ॥
तन्नः प्रजां वीरवती॑ सनोतु । गोभिर्नो अश्वै-स्समनक्तु यज्ञं ॥ 12
त्वष्ट्रे स्वाहा चित्रायै स्वाहा ॥ चैत्राय स्वाहा प्रजायै स्वाहा ॥

(चित्रा नक्षत्र देवतायै त्वष्ट्रे नमः)

13. नक्षत्रं – स्वाती

वायु नक्षत्र-मभ्येति निष्ठ्यां । तिग्मशृंगो वृषभो रोरुवाणः ।
समीरयन् भुवना मातरिश्वा । अप द्वेषा॑सि नुद-तामरातीः ।
तन्नो वायस्तदु निष्ठ्या शृणोतु । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ।
तन्नो देवासो अनु जानन्तु कामं । यथा तरेम दुरितानि विश्वा ॥ 13
वायवे स्वाहा निष्ठ्यायै स्वाहा ।
कामचाराय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहा ॥

(स्वाती नक्षत्र देवतायै वायवे नमः)

14. नक्षत्रं – विशाखा

दूर॑म-स्मच्छ॑त्रवो॑ यन्तु॑ भी॒ताः । तदिन्द्रा॑ग्नी कृ॑णुतां॒ तद् विशा॑खे ।
 तन्नो॑ दे॒वा अनु॑मदन्तु॒ यज्ञं॑ । पश्चात्॑ पु॒रस्ता॒ -दभय॑न्नो अस्तु ।
 नक्ष॑त्राणा-मधि॑प॒त्नी विशा॑खे । श्रेष्ठा॑-विन्द्रा॑ग्नी भुव॑नस्य गो॒पौ ।
 विषू॑च-श्शत्रू॑नप-बाध॑मानौ । अप॒क्षुध-न्नुद॑तामरातिं । ॥ 14

इन्द्रा॑ग्निभ्या॒ स्वाहा॑ विशा॑खाभ्या॒ स्वाहा॑ ॥
 श्रेष्ठ॑याय॒ स्वाहा॑ ऽभिजि॑त्यै स्वाहा॑ ॥

(विशाखा नक्षत्र देवतायै इन्द्राग्निभ्यां नमः)

15. पौर्णमासि

पूर्णा॑ पश्चादु॒त पूर्णा॑ पु॒रस्तात्॑ । उन्म॑ध्यतः पौर्ण॑मासी जि॒गाय॑ ।
 तस्यां॑ दे॒वा अधि॑ सँव॒सन्तः॑ । उत्त॑मे नाक॒ इह॑ मादयन्तां ।
 पृथ्वी॑ सुवर्चा॒ युवति॑-स्सजोषाः॑ । पौर्ण॑मास्युदगा-च्छो॑भमाना ।
 आप्या॑य-यन्ती॒ दुरि॑तानि॒ विश्वा॑ । उरुं॑ दुहां॒ यँज॑मानाय॒ यज्ञं॑ ॥ 15

पौ॒र्ण॒मा॒स्यै॑ स्वा॒हा का॒माय॑ स्वा॒हा ग॒त्यै॑ स्वा॒हा ।

(पौ॒र्ण॒मा॒स्यै॑ नमः)

16. नक्ष॑त्रं – अ॒नू॒रा॒धा

ऋ॒द्ध्या॒स्म ह॒व्यै न॑म॒सोप॑-सद्य । मि॒त्रं दे॒वं मि॒त्र॒धेय॑न्नो अस्तु ।

अ॒नू॒रा॒धान् ह॒विषा॑ व॒र्द्धय॑न्तः । श॒तं जी॒वेम॑ श॒रद॑स्स॒वीराः॑ ।

चि॒त्रं-नक्ष॑त्र-मु॒दगा॑त् पु॒रस्ता॑त् । अ॒नू॒रा॒धास॑ इति॒ यद् व॑दन्ति ।

तन्मि॒त्र ए॒ति प॒थिभि॑ दे॒व्यानैः॑ । हि॒र॒ण्य॒यै वि॑त॒तै-र॒न्तरि॑क्षे ॥ 16

मि॒त्राय॑ स्वा॒हा-ऽनू॒रा॒धेभ्य॑ स्स्वा॒हा ।

मि॒त्र॒धेया॑य स्वा॒हा-ऽभि॒जित्यै॑ स्वा॒हा ।

(अ॒नू॒रा॒धा नक्ष॑त्र दे॒वता॑यै मि॒त्राय॑ नमः)

17. नक्ष॑त्रं – ज्ये॒ष्ठा

इन्द्रो॑ ज्ये॒ष्ठा म॒नु नक्ष॑त्रमेति । यस्मिन् वृ॒त्रं वृ॒त्र तू॒र्ये त॑तार ।

तस्मिन् वय॑-म॒मृतं॑ दु॒हानाः॑ । क्षु॒धन्त॑रेम॒ दुरि॑तिं दु॒रिष्टिं॑ ।

पु॒रन्द॑राय वृष॒भाय॑ धृ॒ष्णवे॑ । अ॒षाढा॑य स॒हमा॑नाय मी॒ढुषे॑ ।

इन्द्रा॑य ज्ये॒ष्ठा मधु॑म॒द्दुहा॑ना । उ॒रुं कृ॑णोतु॒ यज॑मानाय लो॒कं ॥ 17

इन्द्राय॑ स्वाहा॑ ज्येष्ठायै॑ स्वाहा॑ । ज्यैष्ठ्याय॑ स्वाहा॑-ऽभिजित्यै॑ स्वाहा॑ ।

(ज्येष्ठा नक्षत्र देवतायै इन्द्राय नमः)

18. नक्षत्रं – मूलं

मूलं॑ प्रजां॑ वीरवतीं॑ विदेय॑ । परा॑च्येतु॑ नि॒ऋतिः॑ परा॑चा ।
 गोभि॑ नक्षत्रं॑ पशुभि॑-स्सम॑क्तं । अह॑ भूयाद् यज॑मानाय॑ मह्यं॑ ।
 अह॑र्नो अद्य॑ सुवि॒ते दधा॑तु । मूलं॑ नक्ष॒त्रमि॒ति यद् वद॑न्ति ।
 परा॑चीं वा॒चा नि॒ऋतिं॑ नुदामि॑ । शिवं॑ प्रजा॒यै शिव॑मस्तु॒ मह्यं॑ ॥ 18
 प्रजा॑पतये॒ स्वाहा॑ मूला॒य स्वाहा॑ । प्रजा॒यै स्वाहा॑ ।

(मूला नक्षत्र देवतायै प्रजापतये नमः)

19. नक्षत्रं – पूर्वाषाढा

या दि॒व्या आपः॑ पय॒सा सं॒बभू॑वुः । या अ॒न्तरि॑क्ष उ॒त पा॒र्त्थि॒वीर्याः॑ ।
 यासा॑मषाढा अनु॒यन्ति॑ का॒मं । ता न॑ आप॒श्श॑स्यो॒ना भव॑न्तु ।
 याश्च॑ कू॒प्या याश्च॑ ना॒द्या-स्समु॑द्रि॒याः । याश्च॑ वै॒शन्ती॑रु॒त प्रा॑स॒चीर्याः॑ ।
 यासा॑मषाढा मधु॒ भक्ष॑यन्ति । ता न॑ आपः॒ श॑स्यो॒ना भव॑न्तु ॥ 19
 अ॒द्भ्य स्स्वाहा॑ ऽषा॒ढाभ्य॑ स्स्वाहा॑ ।

समु॒द्राय॑ स्वा॒हा कामा॑य स्वा॒हा । अभि॑जित्यै स्वा॒हा ।

(पूर्वा॑षाढा नक्षत्र दे॒वतायै॑ अद्भ्यो॒ नमः॑)

20. नक्षत्रं – उत्तराषाढा

तन्नो॑ वि॒श्वे उप॑ शृण्वन्तु दे॒वाः । तद॑षाढा अभि॑सं य॑न्तु य॒ज्ञं ।
तन्नक्ष॑त्रं प्रथ॒तां प॒शुभ्यः॑ । कृ॒षि वृ॑ष्टि र्यज॑मानाय कल्प॒तां ।
शु॒भ्राः क॒न्या यु॒वतय॑-स्सुपे॑शसः । क॒र्मकृ॑त-स्सुकृ॑तो वी॒र्या॑वतीः ।
वि॒श्वान् दे॒वान् ह॒विषा॑ वर्द्धय॑न्तीः । अ॒षाढाः काम॑ मुप॒यान्तु॑ य॒ज्ञं ॥ 20
वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्य॑ स्स्वा॒हा ऽषा॑ढाभ्य॒ स्स्वा॒हा ।
अ॒नप॑जय्याय स्वा॒हा जि॒त्यै स्वा॒हा ।

(उत्तरा॑षाढा नक्षत्र दे॒वतायै॑ वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यो॑ नमः॑)

21. नक्षत्रं – अभिजित्

यस्मिन् ब्र॒ह्माभ्य॑जय॒थ् सर्व॑मेतत् । अमु॑ञ्च लो॒क मि॒दमू॑च स॒र्वं ।
तन्नो॑ नक्षत्र-मभि॑जिद् वि॒जित्य॑ । श्रि॒यं द॑धात्व-ह॒णीय॑मानं ।
उ॒भौ लो॒कौ ब्र॒ह्मणा॑ सज्जि॒तेमौ॑ । तन्नो॑ नक्षत्र-मभि॑जिद् वि॒चष्टां॑ ।
तस्मिन् व॒यं पृ॑तना॒स्सं ज॑येम । तन्नो॑ दे॒वासो॑ अनु॒जानन्तु॑ कामं ॥ 21

ब्र॒ह्म॒णो॑ स्वा॒हा ऽभि॒जिते॑ स्वा॒हा ।

ब्र॒ह्म लो॒काय॑ स्वा॒हा ऽभि॒जित्यै॑ स्वा॒हा॥

(अभिजित् नक्षत्र देवतायै ब्रह्मणे नमः)

22. नक्षत्रं – श्रवणं

शृ॒ण्वन्ति॑ श्रो॒णा-म॒मृत॑स्य गो॒पां । पु॒ण्याम॑स्या उप॒शृ॒णोमि॑ वाचं॑ ।

म॒हीं दे॒वीं वि॒ष्णुप॑त्नी म॒जूर्या॑ । प्र॒तीची॑ मे॒नाꣳ ह॒विषा॑ यजामः ।

त्रे॒धा वि॒ष्णु-रु॒रुगा॑यो वि॒चक्र॑मे । म॒हीं दि॒वं पृ॒थिवी॑-म॒न्तरि॑क्षं ।

तच्छ्रो॒णैति॑ श्रव॒-इच्छ॑माना । पु॒ण्यꣳ श्लो॒कं य॑ज॒मानाय॑ कृ॒ण्वती॑ ॥ 22

वि॒ष्णवे॑ स्वा॒हा श्रो॒णायै॑ स्वा॒हा । श्लो॒काय॑ स्वा॒हा श्रु॒ताय॑ स्वा॒हा ।

(श्रवण नक्षत्र देवतायै विष्णवे नमः)

23. नक्षत्रं – श्रविष्ठा

अ॒ष्टौ दे॒वा वस॑वस्सो॒म्यासः॑ । चत॑स्रो दे॒वी रज॑राः श्रवि॒ष्ठाः ।

ते य॒ज्ञं पा॑न्तु रज॒सः पर॑स्तात् । सं॒वँत्स॑री॒ण-म॒मृतꣳ स्व॑स्ति ।

य॒ज्ञं नः॑ पा॑न्तु वस॒वः पु॑रस्तात् । दक्षि॑णतो-ऽभि॒यन्तु॑ श्रवि॒ष्ठाः ।

पु॒ण्य॒न्नक्ष॒त्रम॒भि सँ॑वि॒शाम॑ । मा नो॒ अ॒राति॒-र॒घश॑ꣳ सा॒गन् ॥ 23

वसु॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ श्रवि॑ष्ठाभ्य॒ स्स्वाहा॑ । अ॒ग्राय॑ स्वाहा॒ परी॑त्यै स्वाहा॑ ।
(श्रवि॑ष्ठा नक्ष॒त्र दे॒वता॑यै वसु॑भ्यो नमः)

24. नक्षत्रं – शतभिषक्

क्ष॒त्रस्य॑ रा॒जा वरु॑णोऽधि॒राजः॑ । नक्ष॑त्राणाꣳ श॒तभि॑षग् वसि॑ष्ठः ।
तौ दे॒वेभ्यः॑ कृ॒णुतो॑ दी॒र्घमा॑युः । श॒तꣳ स॒हस्रा॑ भे॒षजा॑नि ध॒त्तः ।
य॒ज्ञन्तो॑ रा॒जा वरु॑ण उ॒पया॑तु । तन्नो॒ विश्वे॑ अ॒भि सँ॑य्यन्तु दे॒वाः ।
तन्नो॒ नक्ष॑त्रꣳ श॒तभि॑षग् जुषा॒णं । दी॒र्घमा॑युः प्र॒तिर॑द् भे॒षजा॑नि ॥ 24

वरु॑णाय॒ स्वाहा॑ श॒तभि॑षजे॒ स्वाहा॑ । भे॒षजे॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ ।
(श॒तभि॑षक् नक्ष॒त्र दे॒वता॑यै वरु॑णाय नमः)

25. नक्षत्रं – पूर्वप्रोष्ठपदा

अ॒ज ए॒कपा॑दु॒दगा॑त् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा भू॑तानि प्र॒ति मो॑द॒मानः॑ ।
तस्य॑ दे॒वाः प्र॒सवं॑ य॒न्ति॑ स॒र्वे । प्रो॑ष्ठप॒दासो॑ अ॒मृत॑स्य गो॒पाः ।
वि॒भ्राज॑मान-स्स॒मिधा॑ न उ॒ग्रः । आऽन्त॑रि॒क्ष-म॑रु॒हद॑-ग॒न्धां ।
तꣳ सूर्य॑ दे॒व-म॒जमे॑कपा॒दं । प्रो॑ष्ठप॒दासो॑ अ॒नुय॑न्ति स॒र्वे ॥ 25

अजायै॑ क॒पदे॑ स्वाहा॑ प्रो॒ष्ठपदे॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ ।

तेज॑से॒ स्वाहा॑ ब्र॒ह्मव॑र्चसाय॒ स्वाहा॑ ।

(पूर्वप्रोष्ठपदा नक्षत्र देवतायै अजाय एकपदे नमः)

26. नक्षत्रं – उत्तरप्रोष्ठपदा

अहि॑ बु॒द्धि॒धन॑यः प्रथ॑मान एति । श्रेष्ठो॑ दे॒वाना॑मु॒त मा॑नुषाणां ।

तं ब्रा॒ह्म॒णा-स्सो॑म॒पा-स्सो॑म्यासः । प्रो॒ष्ठप॒दासो॑ अ॒भिर॑क्षन्ति॒ सर्वे॑ ।

च॒त्वार॑ ए॒कम॑भि॒ कर्म॑ दे॒वाः । प्रो॒ष्ठप॒दास॑ इति॒ यान्॑ वदन्ति ।

ते बु॒द्धि॒नियं॑ परि॒षद्य॑ स्तु॒वन्तः॑ । अहि॑ र॒क्षन्ति॒ नम॑सो॒प सद्य॑ ॥ 26

अ॒हये॑ बु॒ध्नि॒याय॑ स्वाहा॑ प्रो॒ष्ठपदे॑भ्य॒ स्स्वाहा॑ । प्र॒ति॒ष्ठा॒यै स्वाहा॑ ।

(उत्तरप्रोष्ठपदा नक्षत्र देवतायै अहये बुध्नियाय नमः)

27. नक्षत्रं – रेवती

पू॒षा रे॒वत्य॑न्वेति॒ पन्थां॑ । पु॒ष्टि॒पती॑ प॒शुपा॑ वाज॒बस्त्यौ॑ ।

इ॒मानि॑ ह॒व्या प्र॑यता जुषाणा । सु॒गैर्नो॑ या॒नैरु॑पयातां॒ यज्ञं॑ ।

क्षु॒द्रान् प॒शून् र॑क्षतु रे॒वती॑ नः । गा॒वो नो॑ अ॒श्वा अ॒न्वे॒तु पू॒षा ।

अ॒न्न॒ꣳ र॒क्षन्तौ॑ ब॒हु॒धा वि॒रूपं॑ । वा॒ज॒ꣳ स॒नुतां॑ य॒ज॒मा॒नाय॑ य॒ज्ञं ॥ 27

पू॒ष्णो स्वा॒हा रे॒वत्यै॑ स्वा॒हा ॥ प॒शु॒भ्य॒ स्स्वा॒हा ॥

(रेवती नक्षत्र देवतायै पूष्णो नमः)

28 नक्षत्रं – अश्विनी

तद॒श्विना॑-व॒श्वयु॑जो-प॒यातां॑ । शु॒भ॒ङ्ग॒मि॒ष्टौ सु॒यमे॑भि॒रश्वैः॑ ॥
स्व॒न्नक्ष॑त्रꣳ ह॒विषा॑ य॒जन्तौ॑ । म॒ध्वा-सं॑पृ॒क्तौ य॒जुषा॑ स॒म॒क्तौ ।
यौ दे॒वानां॑ भि॒षजौ॑ ह॒व्यवा॑हौ । वि॒श्वस्य॑ दू॒ता-व॑मृतस्य गो॒पौ ।
तौ नक्ष॑त्रं-जु॒जुषा॑णो-प॒यातां॑ । नमो॑ऽश्वि॒भ्यां कृ॑णुमो-ऽश्व॒युग्भ्यां॑ ॥ 28

अ॒श्वि॒भ्याꣳ स्वा॒हा ऽश्व॒युग्भ्याꣳ स्वा॒हा ॥
श्रो॒त्राय॑ स्वा॒हा श्रु॒त्यै स्वा॒हा ॥

(अश्विनी नक्षत्र देवतायै अश्विभ्यां नमः)

29. नक्षत्रं – अपभरणी

अप॑ पा॒प्मानं॑ भ॒रणी॑ भ॒रन्तु॑ । तद् य॒मो रा॒जा भ॑ग॒वान् वि॑च॒ष्टां ।
लो॒कस्य॑ रा॒जा म॒हतो॑ म॒हान् हि॑ । सु॒ग॒न्नः प॑न्था॒मभ॑यं कृ॒णोतु॑ ।
यस्मिन्॑ नक्ष॒त्रे य॒म ए॒ति रा॒जा ॥ यस्मि॑न्नेन-म॒भ्यर्षि॑चन्त दे॒वाः ।

तदस्य चित्रं हविषा यजाम । अप पाप्मानं भरणी भरन्तु ॥ 29

यमाय स्वाहा ऽपभरणीभ्य स्स्वाहा ॥

राज्याय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहा ॥

(अपभरणी नक्षत्र देवतायै यमाय नमः)

30. अमावासि

निवेशनी सङ्गमनी वसूनां विश्वा रूपाणि वसून्या-वेशयन्ती ।

सहस्र-पोषं सुभगा रराणा सा न आगन् वर्चसा संविदना ।

यत्ते देवा अदधु भागधेय-ममावास्ये संवँसन्तो महित्वा ।

सा नो यज्ञं पिपृहि विश्ववारो रयिन्नो धेहि सुभगे सुवीरं ॥ 30

अमावास्यायै स्वाहा कामाय स्वाहाऽऽगत्यै स्वाहा ॥

(अमावास्यै नमः)

31. चन्द्रमा

न॒वो॑ न॒वो॑ भ॒वति॑ जा॒य॒मा॒नोऽ॒ह्नां॑ के॒तु-रु॒षसा॑ मे॒त्य॒ग्रे॑ ।
भा॒गं दे॒वेभ्यो॑ वि॒दधा॑त्यायन् प्र॒चन्द्र॑मा स्ति॒रिति॑ दी॒र्घमा॑युः ।
य॒मादि॑त्या अ॒शुमा॑प्याय॒यन्ति॑ यम॒क्षित॑-म॒क्षित॑यः पि॒बन्ति॑ ।
ते॒न नो॑ रा॒जा वरु॑णो बृ॒हस्प॑ति रा॒प्याय॑यन्तु भु॒वन॑स्य गो॒पाः ॥ 31

च॒न्द्रम॑से स्वाहा॑ प्र॒तीदृ॑श्यायै स्वाहा॑ ।
अ॒होरा॑त्रेभ्य स्स्वाहा॑ ऽर्द्ध॒मासे॑भ्य स्स्वाहा॑ ।
मा॒सेभ्य॑ स्स्वा॒र्तुभ्य॑ स्स्वाहा॑ । सं॒वँ॒त्सरा॑य स्वाहा॑ ।

(चन्द्रमसे नमः)

32. अहो रात्री

ये वि॒रूपे॑ स॒मन॑सा सं॒व्यँ॑यन्ती । स॒मा॒नं त॑न्तुं प॒रिता॑-त॒नाते॑ ।
वि॒भू प्र॒भू अ॒नुभू॑ वि॒श्वतो॑ हुवे । ते नो॑ नक्ष॒त्रे ह॑व॒माग॑-मे॒तं ।
व॒यं दे॒वी ब्र॑ह्म॒णा सं॒विँ॑दानाः । सु॒रत्ना॑सो दे॒ववी॑तिं द॒धानाः॑ ।
अ॒होरा॑त्रे ह॒विषा॑ वर्द्ध॒यन्तः॑ । अ॒ति पा॑प्मान-म॒तिमु॑क्त्या ग॒मेम॑ । 32
अ॒हो स्वाहा॑ रा॒त्रियै॑ स्वाहा॑ । अ॒तिमु॑क्त्यै स्वाहा॑ ।

(अहो रात्राभ्यां नमः)

33. उषा

प्र॒त्यु॒व दृ॒श्या॒यती॑ । व्यु॒च्छन्ती॑ दु॒हिता॑ दि॒वः ।
 अ॒पो म॒ही वृ॒णुते॑ चक्षु॒षा । तमो॑ ज्योति॒ष्-कृ॒णोति॑ सू॒नरी॑ ॥
 उ॒दु स्त्रि॒यास्स॒चते॑ सू॒र्यः । स चा॑ उ॒द्यन्नक्ष॑त्र मर्चि॒मत् ।
 त वे॒दुषो॑ व्यु॒षि सू॒र्यस्य॑ च । संभ॒क्तेन॑ गमे॒महि॑ । 33
 उ॒षसे॑ स्वाहा व्यु॒ष्ट्यै॑ स्वाहा ॥ व्यू॒षुष्यै॑ स्वाहा व्यु॒च्छन्त्यै॑ स्वाहा ॥
 व्यु॒ष्टायै॑ स्वाहा ॥

(उषसे नमः)

34. नक्षत्रः

तन्नो॑ नक्ष॒त्र मर्चि॑मत् । भानु॒मत्तेज॑ उ॒च्छर॑त् ।
 उ॒पय॑ज्ञ-मिहाग॒मत् । प्र॒नक्ष॑त्राय दे॒वाय॑ । इन्द्रा॑ येन्दु॒ꣳ ह॒वामहे॑ ।
 स न॑ स्सवि॒ता सु॒वथ् स॒निं । पु॒ष्टिदां॑ वी॒रव॑त्तमं । 34
 नक्ष॑त्राय स्वाहो॒देष्य॑ते स्वाहा ॥ उ॒द्यते॑ स्वाहो-दि॒ताय॑ स्वाहा ॥
 हर॑से स्वाहा भ॒रसे॑ स्वाहा ॥ भ्राज॑से स्वाहा तेज॑से स्वाहा ॥

तप॑से॒ स्वाहा॑ ब्र॒ह्मव॑र्च॒साय॑ स्वाहा॑ । (नक्ष॑त्राय नमः)

35. सूर्यः

उदु॑त्यं जा॒तवे॑दसं दे॒वं वह॑न्ति के॒तवः॑ । दृ॒शे वि॑श्वाय॒ सूर्य॑ ।

चि॒त्रं दे॒वाना॑ मु॒दगा॑दनी॒कं चक्षु॑ मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑ग्नेः ।

आ॒ऽप्रा द्या॒वा पृ॒थि॒वी अ॒न्तरि॑क्ष॒ञ् सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॑श्च । 35

सूर्या॑य स्वाहा॑ नक्ष॑त्रेभ्य॒ स्स्वाहा॑ । प्र॒तिष्ठा॑यै स्वाहा॑ । (सूर्या॑य नमः)

36. अदितिः

अदि॑तिर्न उरु॒ष्य-त्वदि॑तिः श॒र्म यच्छ॑तु । अदि॑तिः पा॒त्वञ् ह॑सः ।

मही॑मूषु मा॒तरञ् सु॒व्रता॑ना-मृ॒तस्य॑ पत्नी॒ मव॑से हुवे॒म ।

तुवि॑क्ष॒त्रा-म॒जर॑न्ती मु॒रूची॑ञ् सु॒शर्मा॑ण-मदि॑तिञ् सु॒प्रणी॑तिं । 36

अदि॑त्यै स्वाहा॑ प्र॒तिष्ठा॑यै स्वाहा॑ ।

(अदि॑त्यै नमः)

37. विष्णुः

इदं॑ वि॒ष्णु वि॑च॒क्रमे॑ त्रे॒धा नि॑दधे प॒दं । समू॑ढमस्य पा॒ञ् सुरे॑ ।

प्र॒तद्वि॑ष्णु स्तव॑ते वी॒र्या॑य । मृ॒गो न भी॑मः कु॒चरो॑ गि॒रिष्ठाः॑ ।

यस्यो॑रुषु त्रिषु वि॒क्रम॑णेषु । अधि॑क्षि॒यन्ति॑ भुव॒नानि॑ वि॒श्वा । 37

वि॒ष्णवे॑ स्वाहा॑ य॒ज्ञाय॑ स्वाहा॑ । प्र॒तिष्ठा॑यै स्वाहा॑ । (विष्णवे नमः)

38. अग्निः

अ॒ग्नि॒ मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत्प॑तिः पृ॒थि॒व्या अ॒यं । अ॒पाꣳ रे॒ताꣳसि॑ जि॒न्वति॑ ।
 भु॒वो य॒ज्ञस्य॑ रज॒सश्च॑ ने॒ता य॒त्रा नि॒युद्धिः॑ स॒चसे॑ शि॒वाभिः॑ ।
 दि॒वि मूर्धा॑नं दधि॒षे सु॒वर्षा॑ जि॒ह्वा॒मग्ने॑ च॒कृषे॑ ह॒व्यवा॑हं । 38

(अग्नये नमः)

39. अनुमती

अ॒नु॒नोऽद्या॑नु॒मति॑ र्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ म॒न्यतां॑ ।
 अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भ॒वतां॑ दा॒शुषे॑ म॒यः ।
 अ॒न्विद॑नु॒मते॑ त्वं म॒न्यासै॑ शं॒च नः॑ कृ॒धि ।
 क्र॒त्वे द॑क्षाय नो हि॒नु प्र॒ण आ॒यूꣳषि॑ ता॒रिषः॑ ।

(अनुमत्यै नमः) 39

40. हव्यवाहः (अग्निः)

ह॒व्यवा॑ह-म॒भिमा॑ति॒षाहं॑ । र॒क्षो॒हणं॑ पृ॒तना॑सु जि॒ष्णुं ।
 ज्यो॑ति॒ष्मन्तं॑ दी॒द्यतं॑ पु॒रन्धिं॑ । अ॒ग्निꣳ स्वि॒ष्ट कृ॒तमा॑ हु॒वेम॑ ।

स्वि॑ष्ट म॒ग्ने अ॒भित॑त् पृ॒णाहि॑ । वि॒श्वा दे॒व पृ॑त॒ना अ॒भिष्य॑ ।
उ॒रु॒न्नः प॒न्थां प्र॒दि॒शन् वि॒भाहि॑ । ज्यो॒तिष्म॒द्धे॒ह्य ज॒र॒न्न आ॒युः॑ ॥ 40

(अ॒ग्नये॑ नमः)

नक्ष॑त्रदे॒वता॒भ्यो नमः॑
ओं शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑